

DEN NORSKE KIRKE

Samisk kirkeråd

Møteinnkalling

Samisk kirkeråd

Møtedato: 11.09.2023 kl. 18:00

Møtested:

Arkivsak: 20/04379

Mulige forfall meldes snarest til , .

, 08.09.2023

Sara Ellen Anne Eira
Leder

Sekretær

Saksliste

Godkjenning av innkalling og saksliste

Godkjenning av protokoll

Saker til behandling

25/23 Sametingets høring om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport	3
26/23 Godkjenning av oversettelse til sørsamisk - Konfirmasjonstidens gudstjenester	34
27/23 Godkjenning av forretningsorden	44

Orienteringssaker

Referatsaker

Tilsettingssaker

Referanser:

Arkivsak: 17/00246-20

Saksdokumenter:

Arbeid med sannhets- og forsoningskommisjon om fornorskning og urett begått mot det samiske folk

Innspill fra Samisk kirkeråd til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om representantforslag om en sannhetskommisjon for fornorskningsspolitikk og urett begått mot det samiske og kvenske folk i Norge.docx

Saksprotokoll SKR, 10052021, Sak 8/21, Samisk kirkeråds forventninger til Sannhets- og forsoningskommisjonen

SKR 32_16 Samisk-kirkerad-protokoll-karasjok - des 2016

Sametingets høring om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport

Sammendrag

Sametinget har utlyst en høring om Sannhets- og forsoningskommisjonens rapport. De ønsker å få innspill fra det samiske samfunnet. Høringsinnspillene blir en del av behandlingen av rapporten i Sametingets plenum.

Samisk kirkeråd har tidligere gjort vedtak vedrørende initiativ til, opprettelse av og oppfølging av en sannhets- og forsoningskommisjon. Det har vært beskrevet hvem som burde involveres, viktige momenter til arbeidsmåte, samt vesentlige saksområder. Høringssvaret vektlegger det som er nyttig i videre arbeid mot et forsonet samfunn.

Forslag til vedtak

Spm 1: Hvilke tanker og meninger har du om rapporten fra Sannhet- og forsoningskommisjonen?

I spørsmål om involvering og arbeidsmåter synes Samisk kirkeråds tidligere innspill til kommisjonen å ha blitt ivaretatt, med unntak av det som er gjengitt i spørsmål 2. Når det gjelder saksområder, synes Samisk kirkeråds innspill i stor grad å ha blitt ivaretatt, om enn på noen områder i mindre omfatning enn ønskelig. Kun noen av Samisk kirkeråds forslag på tiltak har blitt nevnt i rapporten.

Rapporten som nå foreligger kan fungere som et felles offentlig kunnskapsgrunnlag. Den er omfattende og har fått med vesentlige deler av det store bildet om fornorskningsspolitikken og dens virkninger. Språket er til dels akademisk preget, og er for avansert til for eksempel å brukes i ungdomskolen. Det er behov for bearbeidelse av denne kunnskapen for at den skal nå fram til flere.

Fagfolk med kompetanse på de ulike saksfeltene bør videre undersøke tema for tema som er omtalt i rapporten og sammen med representanter fra de ulike gruppene som er omtalt i rapporten må tas med på råd i det videre arbeidet. Dette gjelder også representanter fra ulike lag av majoritetsbefolkningen. Gjennom et slikt arbeid kan man både gjennomarbeide kunnskapen og lage enklere tekster om hvert saksområde. De bør drøfte hvert enkelt saksfeltene og deres bruksverdi i arbeidet videre mot et forsonet samfunn. Hvis det lages tekstutdrag med bearbeidelser av hvert saksfelt med enkel tekst blir kunnskapen tilgjengelig for et bredere lag av befolkningen i Norge.

Spm 2: Er det noe som du synes mangler i rapporten slik den fremstår i dag?

Sannhets- og forsoningsarbeid relatert til samene, som har urfolksstatus, bør legges til grunn en folk-til-folk-tenkning i stedet for en statssentrert modell. Dette poengteres av International Centre for Transitional Justice og bør tas med i det videre arbeidet med ulike tiltak.

Samisk kirkeråd har bedt om at offentlige institusjoner involveres slik at deres historie granskes, og fordi involvering i prosessen ansvarliggjør ulike aktører (SKR 05/17). Videre har det vært oppfordret til at det norske samfunnet i sin fulle bredde blir involvert (SKR 8/21) Kommisjonen har lagt vekt på forskning og arkivmateriale, i tillegg til involvering av berørte institusjoner og enkeltpersoner. Samisk kirkeråd savner involvering av offentlige institusjoner i majoritetssamfunnet. Det handler om Norges felles erkjente historie, som Samisk kirkeråd løftet fram i sin uttalelse i 2017 der Samisk ba om at en større bredde av storsamfunnet følges opp i etterkant av rapporten.

Det kunne med fordel vært trukket tydeligere linjer mellom fortid og nåtid. Et eksempel er at det fortsatt er et problem at reindriftsområder blir fortrenget. Et annet viktig moment som synliggjør noe av det vi fortsatt strever med i dag er at det er lite kunnskap sør i landet om forholdene lenger nord. Det er også en utbredt holdning at det er en bestemt form for utvikling og modernisering anses er høyerestående og skal overprøve samers egne ønsker for levemåte. Samisk kirkeråd forventer at det gjennomføres tiltak som viser at staten virkelig mener å rette opp i den urett som har blitt påført urfolket og minoritetene.

Folkekirkens rolle er et stort felt med mange underområder som må undersøkes nærmere enn det som er kommet med i rapporten. Dette gjelder både angående ideologi, teologi, vitenskapsteoretiske syn og utviklingen av maktstrukturer. Samisk kirkeråd støtter det videre arbeidet med intern kirkelig granskning.

I rapportens sammendrag står det at «Flere av misjonærene var vitenskapelig engasjerte og ble fremstående kjennere av samisk språk, kultur og religion, og de nedtegnet mye om samenes åndelighet». Her hadde det vært på sin plass å nevne noe om deres hensikt med å skaffe seg innsikt i og nedtegne det de regnet som samisk åndelighet. Denne kildekritikken er tatt med lenger ut i rapporten, men er såpass sentral i hvordan man forstår gamle samiske tradisjoner, at det hadde vært nødvendig å nevne det allerede innledningsvis for ikke å gi et skjevt bilde. Samisk kirkeråd ønsker å bidra til at det utvikles nyansert kunnskap om samisk åndelighet både i bred forstand og i en kristen kontekst.

Spm 3: Hva synes du om de foreslåtte forsonende tiltakene i rapporten?

Innledningsvis påpeker kommisjonen behovet for en bred mobilisering i hele samfunnet, og at ulike samfunnsaktører har et selvstendig ansvar for å legge til rette for forsoning. Dette må følges opp av både myndighetene og ulike sivilsamfunnsaktører.

Det som kommisjonen kaller et forsonet samfunn er kjennetegnet av språklig, kulturell og identitetsmessig likeverd mellom majoritetsbefolkningen, samer, kvener/norskfinner og skogfinner. Det påpekes at selv om kunnskap er et viktig grunnlag for forsoning, er det ikke nok. Derfor trenger vi tiltak som kan fremme videre forsoning.

Kommisjonen har foreslått tiltak sortert under fem såkalte pilarer. Inndelingen i pilarer gir en god oversikt, men antallet tiltak under pilarene er temmelig få og de fleste har en generell utforming. En fordel med måten tiltakene er presentert på er at de kan tolkes vidt og passe mange aktører i samfunnet. En ulempe med måten kan imidlertid være at de ikke tydelig nok ansvarliggjør de berørte aktørene.

Pilar 4 om implementering av regelverk kan ses på som ett ledd i det Samisk kirkeråd har kalt for strukturelle endringer i samfunnet som ivaretar samers rettigheter i alle samfunnssektorer. I tillegg er det også andre områder av statssystemet som trenger bearbeidelse.

Samisk Kirkeråd ønsker å understreke at:

«Fornorskningsprosessen har ført med seg strukturelle skjevheter som har forplantet seg over flere generasjoner, og slik bidratt til systemiske ulikheter. Vårt demokratiske samfunn har også skyggesider i form av at majoritetssamfunnet har privilegier som ikke er tilgjengelig for alle. Det er på tide å ta samiske rettigheter og kultur på alvor, hvor samiske språk, kultur og tradisjonelle levemåter ikke forblir i en evig utenforposisjon.

(...)

Vi ser at presset på tradisjonelle samiske områder er veldig stor, spesielt i den grønne omstillingens navn. Regjeringens håndtering av saken skaper også en tillitskrise mellom det samiske samfunn og staten. Kan det samiske folk ha tillit til rettsstatens prinsipper? Å hele tiden måtte forsvare sin kultur påvirker individers selvfølelse og mentale helse i negativ retning.» (høringsinnspill 6. mars 2023)

Spm 4: Er det noen forsonende tiltak som du synes mangler i rapporten slik den fremstår i dag?

Kirkemøtet uttalte allerede i 2014: «Den forsoningsprosessen som har begynt, må videreføres i et sterkt engasjement for urfolks rettigheter, nasjonalt og internasjonalt, gjennom å bidra til at brudd på urfolks rettigheter ikke fortsetter.» (KM 9/14) Samisk kirkeråd har ved flere anledninger pekt på brudd på urfolks rettigheter i Norge, som skjer selv om Sannhets- og forsoningskomisjonen arbeider. (SKR 8/21)

Samisk kirkeråd har følgende forslag til tiltak, delvis basert på forslagene fra uttalelsen fra 2017, innspillene fra mai 2021 (sak SKR 8/21) og mars 2023 (høringsinnspill 6. mars). Flere av disse innbefatter både tro og livssynsfeltet, og tiltak for den generelle oppfølgingen:

- Det må iverksettes utredninger som undersøker hvorvidt det i dag **er lovverk som bidrar til marginalisering og diskriminering** av samer, i tillegg til at man jobber med implementering av det som allerede er vedtatt.
- **Statssystemet må reformeres** slik at offentlig saksbehandling på alle nivåer og områder blir forsvarlig for det samiske folk. Dette inkluderer bedre kommunikasjon over statsgrenser og mellom generasjoner.
- Det er viktig at **Den norske kirkes og andre trossamfunns roller** i fornorskningsprosessen blir ytterligere utredet og belyst, gjerne i samarbeid med kirke- og trossamfunn på andre siden av statsgrensene. Åndelighet utenfor den offisielle kirken blir fortsatt hevdet å utgå av det onde. Samisk kirkeråd ser at det er nødvendig med økt kunnskap og dialog om disse forholdene både innenfor Den norske kirke og i det samiske samfunnet for øvrig.
- At arbeidet med **tilbakeføring av levninger** tilføres nok ressurser.
- At det tilføres tilstrekkelig med ressurser for å gjennomføre det foreslåtte **språkløftet**, og at opplæring skjer på de ulike gruppenes egne premisser.

- Når kunnskapen om **samisk kultur, historie og rettigheter** skal styrkes må man finne arbeidsmåter som bidrar til å redusere konflikter i samfunnet. Innsikt om at vedtatt politikk påvirker resten av samfunnet helt til individnivå er viktig å ta med videre i kompetanseheving som iverksettes. Påvirkningen fra myndighetene avleses både på helsestatistikker, kommentarfeltene i sosiale medier, mangel på gjennomføring av rettigheter og kunnskapsmangel både hos majoritetsbefolkningen og de ulike berørte gruppene.
-
- Det må arbeides med å komme bort fra en argumentasjon som forutsetter at nåtiden kan isoleres fra historien. Etablering av **ny felles kunnskap** gjør det mulig å se både storsamfunnet og de ulike undersamfunnene i en helhetlig sammenheng, med fokus på nåtid og framtid. Her er det viktig å ta med at ulike ideologier og prosesser i tiden før forskningspolitikken er en del av historien.
- At det legges til rette for og opprettes **arenaer for dialog** mellom samer og majoritetssamfunnet. Det må skapes forståelse for at ulike verdensoppfatninger henger sammen med hvordan man ønsker å leve og at muligheten til dette er avhengig av naturgrunnlaget.
- Mange samer bærer fortsatt på sår etter fornorskningen, og negative funn i helseforskning kan sees i sammenheng med dette. Det er viktig at individer og fellesskap som på ulike måter er rammet av fornorskningen, gis **mulighet til å komme til orde** når forsonende tiltak utarbeides.

I fortsettelsen forventer Samisk kirkeråd at kommisjonens rapport blir fulgt opp av ansvarlige myndigheter og at det bevilges betydelige ressurser til arbeidet med gjenoppretting etter fornorskingspolitikken. Det forutsettes at ressurser også kommer samiske institusjoner til gode.

Spm 5: Er det noen annet du ønsker å legge til?

Forsoning er sentralt i det kristne budskapet, og Den norske kirke har lenge erkjent sin delaktighet i fornorskingsarbeidet. Samisk kirkeråd har i samarbeid med Kirkerådet og Mellomkirkelig råd lenge jobbet med dette temaet. I forbindelse med Sannhets- og forsoningskomisjonens rapport jobber rådene systematisk med dette temaet:

Det tas sikte på en sak om forsoningsarbeid på Kirkemøtet 2024. Det jobbes også med temaet i samarbeid med tilsvarende samiske råd i Svenska kyrkan og Evangelisk-lutherske kyrkan i Finland. Sannhet- og forsoning har vært et tema på Samiske kirkedager, og blir viktig også i arbeidet med Samiske kirkedager 2025 i Alta. Dette er videre et tema som ofte løftes opp på økumeniske arenaer som Kirkenes Verdensråd, og i høst vil dette løftes av Den norske kirke på Lutherske Verdensråds generalforsamling.

Samisk kirkeråd har et stort kontaktnettverk og mye kompetanse på temaet. Samisk kirkeråd er også aktiv i utvikling av videre kunnskap, dette skjer spesielt gjennom mange års samarbeid med VID Vitenskapelige høgskole og Samisk høgskole. På regionalt og lokalt nivå er det flere bispedømmer og menigheter som har satt teamet sannhet- og forsoning på dagsordenen.

Samisk kirkeråd/Den norske kirke vil gjerne samarbeide med både Sametinget og det sivile samfunnet ellers om dette temaet.

Vedlegg

Protokoll SKR 32/16

Protokoll SKR 05/17

Protokoll SKR 8/21
Innspill 2017

Saksorientering

Bakgrunn

Sametinget har utlyst en høring om Sannhets- og forsoningskomisjonen (heretter kommisjonen) sin rapport. De ønsker å få innspill fra det samiske samfunnet om rapportens innhold og tiltakene som er foreslått. Sametingets plenum skal behandle rapporten og innspillene blir en del av denne behandlingen. Det de kommer fram til sendes til Stortinget. Alle kan svare på høringen, både enkeltpersoner og grupper. Det er ikke obligatorisk å svare på alle spørsmålene.

Samisk kirkeråd har jobbet med temaet sannhet og forsoning siden opprettelse av Samisk kirkeråd i 1992. Kirken erkjente ved Kirkemøtet 1997 sin rolle i fornorskningspolitikken og selv om det ikke offisielt har kommet beklagelse fra Den norske kirke har gjennomført en rekke tiltak om samisk kirkeliv som fremmer forsoning. Samisk kirkelig valg møte og kategorialmenigheten Saemien Åålmege, som begge er permanente ordninger er sanne eksempler.

Temaet sannhet og forsoning har for øvrig blitt fremmet på ulike steder de siste ti årene, som i forbindelse med Samiske kirkedager i Mo i Rana 2013, en forsoningskonferanse gjennomført i Trondheim i 2016 og en forsoningskonferanse i regi av Kirkerådet, Bispemøtet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd og VID Vitenskapelige høyskole i 2022. Samisk kirkeråd har også deltatt i arbeidet med sannhet- og forsoning på samfunnsnivå.

Samisk kirkeråd har i tidligere saksbehandling gjort vedtak om både initiativ til, opprettelsen av og oppfølging av en sannhets- og forsoningskomisjon. Det har vært foreslått hvem som burde være involvert, hvilke saksområder som er viktig å belyse og momenter til arbeidsmåter.

Følgende dokumenter legges til grunn i utformingen av dette høringssvaret: Samisk kirkeråds vedtak SKR 32/16, SKR 05/17 og SKR 8/21, uttalelsen fra forsoningskonferansen "Forsoningsprosesser og urfolk - Sannhet, helbredelse og transformasjon" i Trondheim i 2016, innspillet til Stortinget fra mai 2017 og innspillet til kommisjonen i 2023.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Det vil bli behov for å sette av både personmessige og økonomiske ressurser til nye former for forsoningsarbeid i samarbeid med resten av Den norske kirke på både regionalt og sentralt nivå i de nærmeste årene.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet, Mellomkirkelig råd, Samisk kirkeråd

Protokoll

Samisk kirkeråd

5. – 6. desember 2016

Karášjohka – Karasjok

Tilstede:

Sara Ellen Anne Eira
Mikkel Eskil Mikkelsen
Oddvin Bientie
Margareth Ranberg
May Bente Jönsson
Olav Øygard

Forfall:

Siri Broch Johansen
Varamedlem Kristin Mellem ble innkalt men var forhindret fra å delta

Fra sekretariatet:

Risten Turi Aleksandersen
Vidar Andersen
Maria Steinsvik (deltok over telefon under SKR 32/16, Opprettelse av SUNG)

Møtet ble åpnet ved leder Sara Ellen Anne Eira. Margareth Ranberg holdt morgenandakt første møtedag, May Bente Jönsson andre møtedag, tirsdag. Samisk kirkeråds forhandlinger og møter med eksterne ble tolket til norsk.

Samisk kirkeråd inviterte Karasjok menighet til møte mandag hvor det ble pratet om utfordringer og muligheter i samisk kirkeliv. Samisk kirkeråd møtte også Sametinget ved president Aili Keskitalo etter invitasjon fra Samisk kirkeråd.

Samisk kirkeråd deltok også under Karasjok menighets arrangement «Vi synger julen inn», leder Sara Ellen Anne Eira holdt et innlegg hvor hun trakk fram noe av den jobben Samisk kirkeråd gjør.

Olav Øygard lyste velsignelsen etter forhandlingene andre møtedag.

Saksliste

SKR 29/16 Protokoller

SKR 30/16 Referater

SKR 31/16 Orienteringssaker

SKR 32/16 Oppfølging av forsoningskonferansen

SKR 33/16 Opprettelse av Samisk ungdomsutvalg for Den norske kirke

SKR 34/16 Samisk strategiplan – plan for arbeid med ny strategiplan

SKR 35/16 Årsplan for De sentralkirkelige 2017

SKR 36/16 OVF-tildelinger samisk kirkeliv 2017

SKR 29/16 Protokoller

Sammendrag

1. Protokoll fra Samisk kirkeråds møte 4.-5. oktober 2016

Vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner protokollen

SKR 30/16 Referater

Sammendrag

1. Referat fra møte i Kirkerådet 5.-7. oktober 2016

2. Referat fra møte i Mellomkirkelig råd 4.-5. oktober 2016

3. Minnesanteckningar styrgruppsmöte- 26. august 2016

4. Minnesanteckningar styrgruppsmöte- 10. oktober 2016

5. Minnesanteckningar programkommittémöte – 6. september 2016

6. Minnesanteckningar från gudstjänstkommittémöte – 10. september 2016

7. Minnesanteckningar från barn- og ungdomskommittémöte – 29-30. august 2016

Vedtak

Samisk kirkeråd tar referatene til orientering

SKR 31/16 Orienteringer

---

a) Muntlige orienteringer fra generalsekretæren

1. Koralbokkonsultasjon 10.november. Søknad om prosjektmidler.
2. Møte i planleggingskomiteen Tråante 2017 29.11.2016
3. Ungdomshelg 11.- 13. november
4. Sameskolen i Midt-Norge – vedtak om opprettholdelse av skolen.
5. Møte med Kirkelig utdanningscenter nord, 14. oktober.
6. Opprettholdelse av teologistudiet ved Universitetet i Tromsø.
7. Møte med Kristin Gunleiksrud Raaum 4. november 2016
8. Innlegg på Kirkelig ressurscenter mot vold og seksuelle overgrep sine seminarer om tema i Bodø, 24 oktober
9. Deltakelse på Trosopplæringskonferansen 19. oktober 2016

b) Brev, korrespondanse, dokumenter

1. Notat om godkjenning av samiske liturgier
2. Vedtak fra Ungdommens kirkemøte 2016 om samisk språk og kirkeliv.
3. Referat fra lulesamisk bibelprosjekt

c) Mediesaker

Vedtak:

Samisk kirkeråd tar sakene til orientering

SKR 32/16 Oppfølging av forsoningskonferansen

Sammendrag

Saken omhandler Samisk kirkeråds arbeid med oppfølging av den internasjonale konferansen "Forsoningsprosesser og urfolk - Sannhet, helbredelse og transformasjon" (heretter kalt forsoningskonferanse) som ble arrangert i Trondheim 20.-21. juni 2016.

Forsoningskonferansen var et arrangement som kom i stand etter at Den norske kirke og Samisk kirkeråd i lang tid har arbeidet med temaet forsoning. I forsoningskonferansen ble det vedtatt to uttalelser. Den første var uttalelsen fra ungdommer som deltok på en før-konferanse før selve forsoningskonferansen. I sin uttalelse anerkjente ungdommene de mange som har gått foran oss, og som med sin motstand mot kolonisering har bidratt til at vi urfolk fremdeles er her som urfolk med våre egne språk, våre egne kulturer, og egen identitet. De tok opp det ambivalente forholdet som mange urfolk har til kirken på grunn av kirkens historie med overgrep mot urfolk, og ba kirkens ledere om å skape rom for overføring av tradisjonskunnskap, kultur, historie og åndelighet mellom generasjoner. De ba også kirken om å stå sammen med urfolk i arbeidet med forsoning og tilheling.

Forsoningskonferansens uttalelse bygde på uttalelsen fra ungdomskonferansen. De fremhevet blant annet at ungdommene hadde uttrykt sitt ønske om en endring mot en dekolonisert tenkemåte hvor man får en bedre kommunikasjon over grenser og mellom generasjoner. Forsoningskonferansen la vekt på at kirkene i verden må vedkjenne seg sitt ansvar i den undertrykkingen som urfolk har vært utsatt for. Konferansen understreket også behovet for at kirkene viser sann anger. Kirken må tåle å høre på de vonde historiene, historiene må tas imot som sanne historier. Urfolk må bli hørt, vi må være gjenstand for kirkas oppmerksomhet, forståelse og sanne anger.

Vedtak:

På bakgrunn av Strategiplan for samisk kirkeliv ønsker Samisk kirkeråd å igangsette en prosess som skal lede fram mot en sannhets- og forsoningskomisjon. Dette vedtaket må ses på som et resultat av forsoningskonferansen i Trondheim som tydeliggjorde at tiden er moden for dette. Resolusjonene fra ungdomskonferansen og forsoningskonferansen er tydelige veivisere for arbeidet framover. Disse dokumentene vil Samisk kirkeråd legge til grunn.

1. Samisk kirkeråd ønsker sammen med Kirkerådet og Mellomkirkelig råd å se på hvorvidt og eventuelt hvordan Den norske kirke selv skal initiere en kommisjon som skal se på Den norske kirkes rolle i fornorskningen av samene.
2. Samisk kirkeråd ønsker et samarbeid om dette mellom kirkene i Norge, Sverige, Finland og Russland.
3. Samisk kirkeråd støtter opp om Sametingets arbeid med å etablere en sannhets- og forsoningskomisjon etter internasjonal modell

SKR 33/16 Opprettelse av Samisk ungdomsutvalg for Den norske kirke

Sammendrag

I tråd med både Strategiplan for samisk kirkeliv og i henhold til UKM-saker (UKM 06/08 og UKM 07/10) har samisk ungdomsdemokrati i kirka vært løftet. Ungdomsdemokratiet i Den norske kirke er viktig, ikke minst for å oppfylle mål om aktiv ungdomsdeltakelse og representasjon i samisk kirkeliv. I saken vil det bli redegjort for bakgrunnen i saken, og det vil bli løftet fram ulike spørsmål knyttet til opprettelse av SUNG i Den norske kirke som et selvstendig demokratisk ungdomsorgan.

Vedtak

1. SUNG opprettes fra 1. januar 2017, og plasseres som nasjonalt organ på lik linje med Ufung. Mandatet til SUNG skal være å uttale seg i relevante saker som behandles av SKR,

samt kunne være rådgivende organ for MKR og KR i saker som gjelder urfolksungdom. Både SKR, KR og MKR bes sende saker til uttalelse hos SUNG.

2. Forslag til statutter for SUNG vedtas.

3. SUNG får i en 3 års periode (2017-2019) rom for å være et nytt utvalg i en innfasingsperiode med de tilpasninger det vil være behov for, og at SUNG hvis behov for endringer i statutter eller sammensetning kommer som sak til SKR i løpet av 2020, eller trer inn i ordinær drift fra 2020.

4. SUNG sin rolle i Samisk kirkelig valg møte(SKR 24/16) tas etter endelig vedtak inn som eget punkt i Statutter for SUNG.

5. Leder til SUNG oppnevnes av Samisk kirkeråd, og får et særlig ansvar for at rådets medlemmer får orientering og innspill fra SUNG, og i tillegg ha kontakt med rådets AU der det synes å være naturlig.

6. Det må settes av midler til drift av SUNG som utvalg på nasjonalt nivå for alle de sentralkirkelige råd.

SKR 34/16 Samisk strategiplan – plan for arbeid med ny strategiplan

Samisk kirkeråd forbereder sak om ny strategiplan for samisk kirkelig liv for perioden 2019 – 2023. Strategiplan for 2011-2016 ble prolongert i KR 32/16 slik at den gjelder fortsatt til og med 2018. Videre støtter Kirkerådets vedtaket i Samisk kirkeråd om at forslag til revidert Strategiplan for samisk kirkelig liv blir sak på Kirkemøtet 2019. I saken blir det redegjort for forslag til fremdriftsplan for det videre arbeidet med ny Strategiplan for samisk kirkelig liv.

Vedtak:

Samisk kirkeråd mener saksdokumentets beskrivelse av fremdriftsplan er et godt grunnlag for videre evaluering av dagens plan, og utarbeidelse av revidert Strategiplan for samisk kirkelig liv. Samisk kirkeråd forutsetter at dette legges til grunn i den videre oppfølgingen av saken.

SKR 35/16 Årsplan for De sentralkirkelige råd 2017

Samandrag:

Årsplan for dei sentralkyrkjelege råd er utarbeidd med grunnlag i Kyrkjemøtet sine føringar og forslag til budsjett for 2017, KR-sak 61/16. Risiko-vurderinga for Kyrkjerådet ligg også til grunn for prioriteringar i årsplanen.

Forslag til årsplan som ligg ved denne saka følgjer den same inndelinga som årsplanen som Kyrkjerådet vedtok for 2016 (KR-sak 71/15). Dei fire fyrste punkta er henta direkte frå Kyrkjemøtet sitt Visjonsdokument 2015-2018 (KM-sak 07/14):

1. Gudstenestelivet blomstrar
2. Fleire søker dåp og trusopplæring
3. Folkekyrkja engasjerer seg i samfunnet
4. Fleire får lyst til å arbeide i kyrkja
5. Gjennomføre forvaltningsreformen
6. Den globale kyrkja sin einskap blir gjort synleg i felles vitnesbyrd og oppdrag i verda

I planen er det utarbeidd fleire resultatmål innanfor kvart hovudmål. Planen omfattar berre det som er verksemda til det som i dag er Kyrkjerådet, Samisk kyrkjeråd og Mellomkyrkjeleg råd slik som tidlegare. Den omfattar ikkje plan for heile rettssubjektet Den norske kyrkje då det fyrst trer i kraft frå 1.1.2017. For seinare år er det naturleg å leggje fram plan/planar for heile rettssubjektet. Tidlegare år har planen vore meir omfattande fordi den har omhandla driftsoppgåver, utviklingsoppgåver og innovasjon. For 2017 syner planen meir reindyrka utviklingsoppgåver eller heilt særskilte oppgåver samt innovasjon eller nyskaping. Driftsoppgåvene som ikkje blir endra, fortsett som tidlegare utan at det er omtala i planen.

Vedtak:

Samisk kirkeråd vedtar de deler av forslaget til årsplan 2016 som berører Samisk kirkeråds virksomhet, med de endringer som fremkom i møtet, og oversender dette til Kirkerådet for endelig vedtak.

1. Endringsforslag

Under punkt 1.2 «Gudstjenesten er et åpent, deltakende og inkluderende fellesskap.»

Resultatmål: «Tilgjengelige liturgier og salmer på samiske språk. Tilgjengelig koralbok for Salbmagirji I og SG II. Flere menigheter inkluderer samisk språk i gudstjenestelivet.»

Endres til:

Resultatmål: «Tilgjengelige liturgier og salmer på samiske språk. Tilgjengelig koralbok for Salbmagirji I og SG II. *Menigheter over hele landet inkluderer samisk språk.*»

2. Tilleggsforslag:

Under punkt: 2.6 «Samisk kirkeliv er livskraftig og likeverdig, og samisk språk og kultur blir ivaretatt i gudstjenestelivet og trosopplæringen». Nytt ekstra punkt:

Resultatmål: «Kirken har en naturlig og viktig plass i feiringen av 100-års jubileet for samenes første landsmøte (Tråante 2017). *Alle menigheter i landet deltar i feiringen.*»

3. Tilleggsforslag:

Under hovedmål 3.2. «Kirken fremmer menneskeverd». Nytt ekstra punkt:

Resultatmål: «Kirken fremmer menneskeverd, fred, menneskerettigheter og respekt for skaperverket. Kirken bidrar til å realisere FN's bærekraftsmål. *Kirken inkluderer urfolks forvaltnings- og bevaringstradisjoner i sitt klimaarbeid.*»

SKR 36/16 OVF-tildelinger samisk kirkeliv 2017

Sammendrag

Tidligere år har Kirkerådet tildelt kr 700 000,- til av OVF-midlene til arbeid innenfor samisk kirkeliv. Siden kirken etter 1.1.17 ikke lenger er en del av staten, så endres også forvaltningen av OVF-midlene. OVF midlene inngår fra 2017 som en del av hele bevilgingen som staten overfører til Den norske kirke.

Det betyr at prosjekter eller aktiviteter som Samisk kirkeråds administrasjon drifter og som tidligere ble finansiert via OVF midlene ikke trenger en egen prosjektkode, men inngår i driftsbudsjettet til Samisk kirkeråds sekretariat. Fordelen med det er større fleksibilitet dersom det er nødvendig å omdisponere midler mellom ulike tiltak. I stedet for at Samisk kirkeråd må revidere fordelingen av midlene i en egen sak, så kan dette gjøres fortløpende av administrasjonen. Det betyr at også tildeling av midler til eksterne tilskuddsmottakere kunne blitt gjort administrativt. Imidlertid ber administrasjonen Samisk kirkeråd om å vedta tildelingen av midler til eksterne tilskuddsmottakere. Denne saken behandles under forutsetning av at Kirkerådet fremdeles tildeler midler tilsvarende de tidligere OVF-midler til samisk kirkeliv.

Kirkerådet vedtok i sak 32/16 å prolongere Strategiplan for samisk kirkeliv til ut 2018. Den legger derfor prioriteringer for bruk av midlene i 2017.

Foreslåtte tildelinger må sees i sammenheng med forslag til årsplan 2016 (SKR 35/16). Flere av resultatmålene i årsplanen er ikke mulig å oppnå uten disse tildelingene.

Vedtak

1. Under forutsetning av tildelte midler til samisk kirkeliv, så tildeler Samisk kirkeråd til sammen 480 000 kr. til eksterne tilskuddsmottakere i henhold til prosjektoversikt.

Satsningsområde	Prosjekt	Sum
Strategiplan for samisk kirkeliv		
Samisk bibeloversettelse	Prosjekt: Sørsamisk bibeloversettelse Tilskuddsmottaker: Det norske Bibelselskap	30 000

Samisk kirkelig samarbeid over landegrensene	Prosjekt Samiske kirkedager Tilskuddsmottaker: Svenska kyrkan	180 000
Trosopplæring	Prosjekt Mánáid lávlla girjji CD Tilskuddsmottaker: Kautokeino menighet	40 000
Rekruttering	Prosjekt Rekruttering til teologistudiet ved Norges Arktiske universitet - UiT Tilskuddsmottaker: Kirkens Utdanningscenter Nord-Norge	20 000
Salme- og liturgiarbeid	Prosjekt Samisk salmesang Midlene lyses ut	90 000
Samisk Bibeloversettelse	Prosjekt Lulesamisk bibeloversettelse Tilskuddsmottaker: Svenska Bibelselskapet	50 000
	SUM	410 000

2. Samisk kirkeråd vedtok følgende prioriteringer av midler til prosjekter i tilknytning til samisk salmesang:

Prioriteringer 2017:

- Salmesangtreff hvor formålet er å synge tradisjonelle samiske salmer *fra hele Sápmi* på den tradisjonelle syngemåten.
- Salmesangtreff hvor formålet er å dokumentere varianter av salmemelodier av salmer i Sálbmagirji I og Sálbmagirji II, prioriteres *fordi Samisk kirkeråd arbeider med koralbok til Sálbmagirji I og Sálbmagirji II.*
- Salmeverksteder hvor formålet er å inspirere til og lære om hvordan man kan lage nye samiske salmer.
- Salmesangtreff for barn og unge hvor det synges samiske salmer. Treff hvor formålet er å synge salmer på den tradisjonelle måten prioriteres særskilt.

Referanser: SKR 32/16

Arkivsak: 17/02276-1

Saksdokumenter:

Resolution on outcome of the Indigenous Peoples.docx
Statement.-wcc-indigenous-reconcilliation-conference-june-21-2016
Statement-from-the-indigenous-peoples-youth-pre-conference
Representantforslag fra stortingsrepresentantene
Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes om en
sannhetskommisjon for fornorskningpolitikk og
urett begått mot det samiske og kvenske folk i
Norge
Troms fylkesting: uttalelse granskning av fornorskning
Uttalelse fra den 5. samiske parlamentarikerkonferansen 7.2.17

Arbeid med sannhets- og forsoningskommisjon om fornorskning og urett begått mot det samiske folk

Sammendrag

Saken er en nærmere gjennomgang av viktige elementer for et kirkelig granskningsarbeid og en offentlig sannhets- og forsoningskommisjon om de overgrep som samer har blitt utsatt for i forbindelse med kolonisering og fornorskning.

Disse elementene er at et slikt arbeid må bygge på menneskerettighetene, bestrebe fullverdig deltakelse for alle, følge demokratiske prinsipper og være tverrfaglig. Urfolks rettigheter som nevnt i ILO konvensjonen nr. 169 og Urfolkserklæringen må ligge til grunn i arbeidet. Offentlige institusjoner må involveres fordi involvering ansvarliggjør dem. I forbindelse med et granskningsarbeid vil det være behov for en kritisk refleksjon rundt den tidsavgrensning som ligger i ordet fornorskning. Fornorskningpolitikken avgrenses gjerne til en tidsepoke som begynner fra omkring 1850 og varer fram til 1960/70-tallet. Men det er viktig at prosesser forut for epoken også inkluderes fordi de skapte forutsetningene for fornorskningpolitikken.

Vedtak

Samisk kirkeråd ser på alt samisk kirkelig arbeid i Den norske kirke som del av en forsoningsprosess. Når samisk kirkeliv synliggjøres, bidrar det i den kirkelige forsoningsprosessen.

1. Samisk kirkeråd viser til sitt vedtak i sak 32/16 og vil arbeide videre for å få igangsatt en kirkelig granskningsprosess av Den norske kirkes rolle i

fornorskningen av samene. Samisk kirkeråd vil ta initiativ overfor Mellomkirkelig råd og Kirkerådet for å starte samtaler om saken med mål om felles forståelse, felles prosess og mål om denne saken. En kirkelig granskning inkluderer en faglig og kritisk gjennomgang av kirkens teologi og teologiens vitenskapsteoretiske syn som begrunnet kirkens rolle i koloniseringen og fornorskningen av samene. Før en granskningsprosess igangsettes er det viktig å gjennomtenke arbeidets mandat og innretning. Det er naturlig at rammene for en slik kirkelig granskingprosess utredes og behandles i rammen av revideringen av Strategiplan for samisk kirkeliv.

2. Samisk kirkeråd vil sammen med Mellomkirkelig råd og Kirkerådet arbeide opp mot sentrale myndigheter for at det nedsettes en offentlig sannhets- og forsoningskommisjon. Samisk kirkeråd vil at Den norske kirke også blir en del av en slik kommisjon. I første omgang inkluderer det å søke samarbeid med andre institusjoner, organisasjoner og fagmiljøer for å få en økt oppmerksomhet rundt behovet for en slik granskning.

Følgende momenter anser Samisk kirkeråd som viktige i et granskningsarbeid eller en sannhets- og forsoningskommisjon:

3. Fra Samisk kirkeråd er det et krav om at et granskningsarbeid og et arbeid med sannhet og forsoning må bruke ILO konvensjonen nr. 169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater og FNs urfolkserklæring (UNDRIP) og som grunnlag for å sikre samenes rettigheter som urfolk. Dette gjelder spesielt kravet om fri, forhåndsinformert samtykke (free, prior and informed consent).
4. Samisk kirkeråd vektlegger at offentlige institusjoner må involveres både slik at deres historie granskes, og fordi involvering i prosessen ansvarliggjør dem. De er ansvarlig for at dagens strukturer, systemer, lovgivning og ressursforvaltning ikke lar gammel urett reproduseres eller finne nye former.
5. Kommisjonen må være tverrfaglig, fordi problemstillinger knyttet til fornorskning dekker faglig sammensatte fenomener, og mange sektorer i dagens samfunn. Fornorskning som et fenomen som oppsto som følge av forskningspolitikken berører svært mange samfunnsområder og sektorer. Av den grunn bør arbeidet være tverrsektorielt og tverrfaglig begrunnet.
6. En kommisjon må bygge på menneskerettighetene og være inkluderende ved at den bestreber fullverdig deltakelse for alle og følger demokratiske prinsipper. Det betyr både å få frem de individuelle historiene med individet i sin kontekst, samtidig som fokus også må være rettet mot andre sosiale enheter som grupper, institusjoner og samfunn. På den måten kan man rette få frem konsekvensene av fornorskningen for det sivile samfunn, og de uformelle institusjoner.
7. Samisk kirkeråd ser behov for en kritisk refleksjon omkring den tidsavgrensningen som er innebygget i fornorskningens begrep. Fornorskningens politikk avgrenses gjerne til en tidsepoke som begynner fra omkring 1850 og varer fram til 1960/70-tallet. Dette kan føre til at prosesser som ligger *forut for* fornorskningsepoken ikke gjøres relevante, selv om de skapte forutsetninger for fornorskningens politikk.

Saksorientering

Bakgrunn

5.-6. desember 2016 behandlet Samisk kirkeråd oppfølging av forsoningskonferansen i Trondheim 20.-21. juni 2016 (SKR 32/16). Offentlige fremsatte ønsker om en samisk sannhets- og forsoningskommisjon utgjorde en viktig bakgrunn for saken.

I vedtaket uttrykte Samisk kirkeråd støtte til Sametingets arbeid med etablering av en samisk sannhets- og forsoningskommisjon, og rådet lanserte dessuten tanken om en eventuell egen kirkelig kommisjon. Vedtaket forutsetter en demokratisk prosess som involverer Mellomkirkelig råd og Kirkerådet. Det signaliseres at samarbeid med kirkene i Sverige, Finland og Russland er ønskelig. Strategiplan for samisk kirkeliv og resolusjonene vedtatt på forsoningskonferansen og ungdomskonferansen i Trondheim juni 2016 legges til grunn som bakgrunn og veivisere i det videre arbeidet med saken.

Vedtaks sak SKR 32/16

På bakgrunn av Strategiplan for samisk kirkeliv ønsker Samisk kirkeråd å igangsette en prosess som skal lede fram mot en sannhets- og forsoningskommisjon. Dette vedtaket må ses på som et resultat av forsoningskonferansen i Trondheim som tydeliggjorde at tiden er moden for dette. Resolusjonene fra ungdomskonferansen og forsoningskonferansen er tydelige veivisere for arbeidet framover. Disse dokumentene vil Samisk kirkeråd legge til grunn.

1. Samisk kirkeråd ønsker sammen med Kirkerådet og Mellomkirkelig råd å se på hvorvidt og eventuelt hvordan Den norske kirke selv skal initiere en kommisjon som skal se på Den norske kirkes rolle i fornorskningen av samene.
2. Samisk kirkeråd ønsker et samarbeid om dette mellom kirkene i Norge, Sverige, Finland og Russland.
3. Samisk kirkeråd støtter opp om Sametingets arbeid med å etablere en sannhets- og forsoningskommisjon etter internasjonal modell.

Saksdokumentet som nå legges fram for rådet utvider kunnskapsgrunnlaget i saken og drøfter faglige og strategiske momenter i forlengelse av de føringene rådet har lagt i sak SKR 32/16. Saksdokumentet inneholder følgende hovedelementer:

- Presisering av prinsipielt kirkelig grunnlag
- Status på politisk utvikling
- Offisiell kommisjon og kirkelig granskning
- Kritisk drøfting av fornorskningbegrepet
- Sannhetskommisjoner i urfolkstekster
- Mulig fremdrift i saken

1. Presisering av prinsipielt grunnlag

Vedtaket i SKR 32/16 etablerer prinsipielle holdpunkter for saken gjennom henvisning til Strategiplan for samisk kirkeliv og resolusjonene fra forsoningskonferansen og ungdomskonferansen i Trondheim juni 2016. Ytterligere to punkter bør imidlertid gjøres eksplisitt som del av det prinsipielle kirkelige grunnlaget for arbeidet med saken.

Det første gjelder Kirkemøtets vedtak i sak KM 09/14 Den norske kirke og menneskerettighetene. I vedtakspunkt 7 formulerer Kirkemøtet 9 prioriteringer for Den norske kirkes menneskerettighetsarbeid. En av disse handler om brudd på urfolks rettigheter, og rettighetsdimensjonen gjøres her relevant i et forsoningsperspektiv:

c) Brudd på urfolks rettigheter

Den norske kirke har et særlig ansvar for å løfte fram urfolks rettigheter generelt, og det samiske folks rettigheter spesielt. Nesten alle verdens urfolk har opplevd menneskerettighetsbrudd, ofte gjennomført av staten og storsamfunnet de er en del av. Den norske kirke har i de senere år tatt et oppgjør med sin egen historiske rolle overfor det samiske folk. Den forsoningsprosessen som har begynt, må videreføres i et sterkt engasjement for urfolks rettigheter, nasjonalt og internasjonalt, gjennom å bidra til at brudd på urfolks rettigheter ikke fortsetter.

Det andre punktet som bør tydeliggjøres tas inn i det prinsipielle grunnlaget for saken, er resolusjonen vedtatt av Kirkenes Verdensråds (KV) Sentralkomite 25. juni 2016. Bakgrunnen for Sentralkomiteens resolusjon var nettopp uttalelsene fra forsoningskonferansen og ungdomskonferansens umiddelbart i forkant.

Sentralkomiteen er KV's høyeste organ mellom generalforsamlingene. Sentralkomiteens uttalelse har derfor betydelig vekt. Punktene 2-5 henvender seg direkte til medlemskirkene (deriblant Den norske kirke). Punkt 3 har direkte relevans for spørsmålet om sannhets- og forsoningskomisjoner:

The central committee, at its meeting in Trondheim, Norway, 22-28 June 2016:[...]

3. *Encourages* member churches and ecumenical partners to support and resource reconciliation processes, both ongoing and emerging, that provide safe truth-telling spaces.

Dermed kan de viktigste kirkelige dokumentene som følger saken oppsummeres slik:

- Strategiplan for samisk kirkeliv (KM 08/11)
- Den norske kirke og menneskerettighetene (KM 09/14)
- Resolusjon fra KV's Sentralkomite vedtatt 25. juni 2016
- Resolusjon fra forsoningskonferansen 20.-21. juni 2016
- Resolusjon fra for-konferansen for ungdom 19. juni 2016

2. Status på politisk utvikling

Siden Samisk kirkeråds møte i 5.-6. desember 2016 har det kommet flere nye innspill av betydning for drøftingen av spørsmålet om etablering av en offisiell sannhets- og forsoningskomisjon. Disse utgjør nå viktige politiske referansepunkter i den offentlige debatten om etablering av en eventuell offisiell sannhets- og forsoningskomisjon, og det redegjøres derfor kort for disse.

Representantforslag i Stortinget

20. desember 2016 fremmet stortingsrepresentantene Kirsti Bergstø og Torgeir Knag Fylkesnes i SV et forslag i Stortinget om en sannhetskomisjon for for forskningspolitikk og urett begått mot det samiske og kvenske folk i Norge. Representantforslaget inneholder en rekke saksopplysninger og resonnementer som belyser saken og munner ut i følgende forslag:

Forslag: Stortinget ber presidentskapet gjøre de nødvendige forberedelser slik at Stortinget kan nedsette en granskingskomisjon som skal være en sannhetskomisjon for for forskningspolitikk og urett begått mot det samiske og kvenske folk i Norge

Forslaget innebærer at saken nå ligger til behandling i Stortingets Kontroll- og konstitusjonskomite.

Troms fylkesting uttalte i desember 2016 at de støtter forslaget som er kommet fra SV om granskning av fornorskning.

Sametinget har i februar av 2017 oppfordret fylkestingene Finnmark, Nordland, og Trøndelag til å komme med lignende uttalelser.

Uttalelse fra den 5. Sameparlamentarikerkonferansen

Sametingene i Norge, Sverige og Finland har alle pekt på behovet for offisielle sannhets- og forsoningskommisjoner. "Sannhet og forsoning" var av denne grunn temaet til den 5. sameparlamentarikerkonferansen samlet i Tråante 7. februar d.å.. Konferansen vedtok en felles uttalelse som formulerer en fellessamisk posisjon i dialogen med myndighetene.

I uttalelsen heter det blant annet: "For å kunne oppnå forsoning, må vi først gjennomgå en sannhetsprosess." Formålet med sannhets- og forsoningsprosessene beskrives som "å granske og dokumentere historisk undertrykkelse og overgrep og brudd på menneskerettigheter, avklare hvordan dette i dagens situasjon påvirker det samiske folk og våre samfunn, samt foreslå hvordan forholdet mellom det samiske folk, statene og samene seg imellom kan styrkes". Sannhets- og forsoningskommisjonen i Canada refereres som et relevant eksempel til etterfølgelse:

Vi oppfordrer de respektive statene, i samråd med de respektive sameting å bli enig om metoder og vilkår for å igangsette sannhets- og forsoningsprosesser, enkeltpersoner skal på frivillig basis kunne delta i prosessen og få tilbud om psykisk støtte underveis, og at det avsettes tilstrekkelige menneskelige, tekniske og finansielle ressurser til slikt arbeid;

Vi viser til arbeidet i Sannhets- og forsoningskommisjonen i Canada og kommisjonens rapport og resultater og oppfølging av dette arbeidet på nasjonalt nivå og blant urfolk selv, som på mange måter kan trekkes frem som et godt eksempel og veiviser for fremtidige samiske sannhets- og forsoningsprosesser i samiske områder og i de nordiske land.

Sametingene i de nordiske landene arbeider også i sine respektive land for å få til sannhets- og forsoningskommisjoner. I Sametinget budsjett for 2017 står det:

"Sametinget har igangsatt et arbeid med å berede grunnen for en samisk sannhets og forsoningskommisjon. Sametinget ønsker å forankre dette arbeidet hos sentrale myndigheter og hos relevante institusjoner og i det samiske samfunnet slik at det nødvendige faglige og politiske grunnlaget for en slik prosess sikres."

Det svenske Sametinget har i samarbeid med Diskrimineringsombudsmannen og Vaartoe - Centrum för samisk startet et samarbeid med mål om å få opprettet en sannhets- og forsoningskommisjon i Sverige.

I Finland har det plenum i finske Sametinget i 2016 vedtatt at de vil arbeide for at det skal opprettes en sannhets- og forsoningsprosess i Finland.

Representantforslagets og konferanseuttalelsen generelle resonnementer om hva som er sentralt i sosiale forsoningsprosesser, synes å harmonisere godt med etablerte kirkelige tilnærminger i det samiske forsoningsarbeidet.

I samisk sammenheng kan man si at Svenska kyrkan har kommet lengst i granskningen av historien. I 2016 gav de ut boken *"När jag var åtta år lämnade jag mitt hem och har ännu inte kommit tillbaka"* – *Minnesbilder från samernas skoltid*. Målet med boken er å

dokumentere og synliggjøre kirkens rolle i den koloniale historien og undertrykkelsen som ble utøvd mot samene gjennom nomadeskolesystemet, spesielt i perioden 1910-1959.

I tillegg har Svenska kyrkan vært pådriver for prosjektet Vitboken om relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna. I 2016 utkom den vitenskaplige antologien: "De historiska relationerna mellan Svenska kyrkan och samerna". I den redegjør Svenska kyrkan for de krenkninger som kirken er skyldig i, samt gransker sin skyld og sitt ansvar for samene i et koloniale tilbakeblikk.

I februar 2017 har Svenska kyrkan gitt ut boken: "Samerna och Svenska kyrkan". Den boken sammenfatter Vitboken og handler om hvordan vi kan arbeide med forsoning.

3. Offisiell kommisjon og kirkelig granskning

I vedtaket i sak SKR 32/16 brukes ordet "kommisjon" tre ganger, men refererer da til to ulike tiltak/prosesser. Det er behov for å skjelne tydelig mellom de to sammenhengene hvor begrepet er brukt, drøfte forholdet mellom dem, og avklare begrepsbruken.

Offisiell, nasjonalt forankret kommisjon

I vedtakspunkt 3 vises det eksplisitt til "Sametingets arbeid med å etablere en sannhets- og forsoningskommisjon". Dette handler om muligheten for etablering av en offisiell sannhets- og forsoningskommisjon på nasjonalt nivå som er støttet av nasjonale myndigheter og etablert i dialog med Sametinget.

Internkirkelig granskning

I vedtakspunkt 1 lanseres tanken om en mulig *kirkelig* kommisjon. Rådet ønsker her å se på "hvordan og eventuelt hvordan Den norske kirke selv skal initiere en kommisjon som skal se på Den norske kirkes rolle i fornorskningen av samene." En slik kommisjon tenkes avgrenset til kirken, både med hensyn til hvem som eier prosessen (initiert av kirken) og med hensyn til kommisjonens fokus og materiale (Den norske kirkes rolle i fornorskningen av samene).

Sekretariatet anbefaler at en eventuell kirkelig granskning inkluderer en faglig gjennomgang av kirkens teologi og teologiens vitenskapsteoretiske syn som begrunnet kirkens rolle i koloniseringen og fornorskningen av samene.

Hvordan tenkes de to prosessene stå i forhold til hverandre?

Vedtaket i sak SKR 32/16 sier ikke noe om hvordan to slike kommisjoner eventuelt kan tenkes å stå i forhold til hverandre. Dersom Den norske kirke skal forfølge begge spor, blir det imidlertid viktig å gjennomtenke dette. Det er mulig å se for seg flere scenarier der ulike grader av adskillelse eller samordning antakelig vil gi ulik konsekvens. I fortsettelsen følger en første refleksjon omkring dette.

En egen kirkelig kommisjon ville vært et klart signal om at Den norske kirke ønsker å avdekke sin egen historie og ikke er redd for at noen ser kirken i kortene. I tillegg til å bidra til betydningsfulle prosesser internt i kirken, ville et slikt initiativ antakelig også sendt signal ut i offentligheten, som styrket snarere enn svekket argumentene om etablering av en offisiell, nasjonalt forankret sannhets- og forsoningskommisjon.

Det er imidlertid en viss risiko for at to parallelle prosesser ville kunne komme i et slags konkurranseforhold, og/eller bidratt til en oppdeling av saksfeltet. En egen kirkelig granskning kunne da komme til å brukes som et argument for at det kirkelige feltet holdes utenfor mandatet til en eventuelt offisiell, nasjonalt forankret sannhets- og forsoningskommisjon. Dette vurderes som uheldig.

Gjennom hele fornorskingsperioden – og i tiden da kolonisering og misjonering pågikk – var det ikke tydelige skiller mellom stat og kirke. Ikke bare var Den norske kirke en statskirke.

Norge var også en evangelisk-luthersk stat som legitimerte seg selv gjennom teologiske ideer. Etter luthersk tenkning bar kongen et guddommelig mandat i både det verdslige og det åndelige regimentet. Kirkens teologi influerte lovverk og statsordning. Prester var embetsmenn. Kirke og skole var innvevd i hverandre. Luthers forklaring av det 4. bud om å ikke sette seg opp mot dem som Gud har satt over oss – myndighetene inkludert – var noe alle i landet skulle lære. Som en del av statens og kirkens bekjennelsesgrunnlag var dette et potent middel for å legitimere kolonial makt. Dette er eksempler på at det å trekke ut den kirkelige dimensjonen av en offisiell sannhets- og forsoningskomisjon, vil medføre at potensielt viktige felt for en granskning av fornorskingsprosessene faller utenfor horisonten.

Dette er et argument for at en eventuell egen kirkelig granskningsprosess ikke må kunne oppfattes å stå i et konkurranseforhold med en offisiell sannhets- og forsoningskomisjon, eller erstatte noe av dens arbeid. Snarere bør en kirkelig granskningsprosess – i den grad en slik internkirkelig granskning blir aktuell – søke å samordne seg med en offisiell nasjonal sannhets- og forsoningskomisjon dersom en slik kommisjon etableres. Man bør i så fall ha som målsetting å søke å understøtte og gi materielle bidrag inn mot et slikt nasjonalt kommisjonsarbeid. Før en eventuell kirkelig granskningsprosess igangsettes, er det derfor viktig å gjennomtenke mandat og innretning i lys av dette.

I forlengelse av resonnementene ovenfor er det også naturlig å spørre om det er hensiktsmessig at en eventuell kirkelig granskningsprosess gis et annet navn enn "komisjon". Dette for å unngå misforståelser og forvirring om relasjonen til en offisiell sannhets- og forsoningskomisjon. Det finnes antakelig alternative måter å navngi og organisere en kirkelig granskningsprosess på, som ville ivareta intensjonen uttrykt i vedtaket i SKR 32/16. Svenska kyrkan har for eksempel nylig gjennomført det de kaller en "hvitbok-prosess" der de har gransket de historiske relasjonene mellom Svenska kyrkan og samene.

4. Kritisk drøfting av fornorskningensbegrepet

Samisk kirkeråds vedtak nevner eksplisitt "fornorskningen" der den omtaler det som må bli gjenstand for en kirkelig granskning. Selv om fornorskningensbegrepet uten tvil vil bli sentralt i et eventuelt historisk granskingsarbeid, er det nødvendig i en tidlig fase å etablere en kritisk refleksjon omkring bruken av dette begrepet.

Som alle andre begreper, representerer "fornorskningen" bestemte synsmåter, føringer og avgrensninger med hensyn til hvordan historien fortolkes. Det er viktig at dette bevisstgjøres, slik at disse synsmåtene, føringene og avgrensningene ikke gjør at relevante momenter faller utenfor horisonten i et granskingsarbeid. I fortsettelsen gis derfor noen kritiske merknader som kan demme opp for noen av de begrensningene som en ubevisst bruk av fornorskningensbegrepet kan medføre.

Det første poenget kan illustreres ved å hente et eksempel fra et helt annet område. Historikeren Arvid Petterson har påpekt at "evakueringen" er et misvisende navn på tvangsflyttinga av befolkningen i Nord-Troms og Finnmark høsten 1944 (Petterson. *Fortiet fortid*, 2008). Ifølge Petterson bør det som skjedde kalles en "deportasjon" og ikke en "evakuering". Ordet "evakuering" forskjønner de historiske hendelsene, og får det til å høres ut som en velgjerning mot lokalbefolkningen. Evakuering var derfor en betegnelse som tyskerne innførte. Det har bidratt til at ettertiden ikke forsto omfanget av dette traumet, mener Petterson. Et liknende resonnement kan gjøres i relasjon til fornorskningensbegrepet.

Det pågår nå en diskusjon omkring hvorvidt "fornorskning" representerer et slikt forskjønnende perspektiv på historien. For hva er egentlig galt med at man lærte norsk språk og kultur?! Uttrykk som "kulturelt overgrep" åpner imidlertid i større grad for å fortelle historien fra ofrenes annet ståsted. Sannhets- og forsoningskomisjonen i Canada har konkludert med at assimileringspolitikken i Canada var et "kulturelt folkemord". Om det er sakssvarende å bruke dette begrepet om assimileringspolitikken som rammet samer i Norge bør være opp til en eventuell granskningskomisjon å vurdere, men spørsmålet bør i det

minste reises. En historisk granskning bør se etter flere ord enn ”fornorskning” for å gripe innholdet i det som skjedde.

Det andre poenget i omgangen med fornorskningbegrepet er at det er hensiktsmessig å skjelne mellom fornorskningpolitikk og fornorskningprosess. *Fornorskningpolitikk* er knyttet til bevisste politiske valg med en målsetting om å fornorske, altså en intensjonal politikk. *Fornorskningprosesser* handler om de konkrete virkningene. Disse kan strekke seg langt ut over den intensjonale politikken. Selv om fornorskningpolitikken offisielt er avsluttet, kan derfor mange fornorskningprosesser fortsette, dels også som direkte konsekvens av gjeldende politikk. Med tanke på å forstå sammenhengene mellom fornorskningpolitikken og nåtidige forhold er det derfor viktig å skjelne mellom fornorskningpolitikk og fornorskningprosess.

Dette leder inn til et tredje poeng, nemlig at det er behov for en kritisk refleksjon omkring den tidsavgrensningen som er innebygget i fornorskningbegrepet. Fornorskningpolitikken avgrenses gjerne til en tidsepoke som begynner fra omkring 1850 og varer fram til 1960/70-tallet. Dette bidrar ikke minst til at prosesser som ligger *forut for* fornorskningsepoken ikke gjøres relevante, selv om de skapte forutsetninger for denne.

I den sammenheng vil det også være aktuelt å se på forhold og påvirkning som overskrider landegrensene, fordi visse samiske områder som i dag ligger i Norge, tidligere lå under Sverige, og fordi også Danmark hadde innflytelse på koloniseringen av Sápmi .

”Kolonisering” er her et kompletterende begrep som etablerer lengre tidslinjer og synliggjør at fornorskningpolitikken slett ikke startet ”skratte”. At konsekvensene i mange tilfeller ble så fundamentale må sees i sammenheng med at fornorskningbudskapet lød i kolonihistoriens ekkokammer. Et annet viktig poeng med begrepet ”kolonisering” er at det dessuten bidrar til å gjøre flere temaer relevante for en granskning av fornorskningperioden. Fornorskningen påførte ikke bare kulturell skam og tap av språk. Den bidro også til en systematisk disintegrasjon av samiske lokalsamfunn, underminering av samisk selvbestemmelse og av samiske rettigheter til land og vann. Fornorskningpolitikken fylte dermed en viktig kolonial funksjon ved å knekke motstanden mot statens disposisjon av naturressursene i Sápmi, og å legitimere denne.

Resonnementene anført i tilknytning til koloniseringsbegrepet har noe å tilføre diskusjonen om hvorvidt det er hensiktsmessig å ha en felles sannhetskommisjon for samer og kvener, et moment som nå ligger på bordet gjennom SVs representantforslag i Stortinget.

I de ytre tiltakene rammet fornorskningstiltakene både samer og kvener ganske likt, og det er derfor gode grunner for å granske hvordan fornorskningstiltakene ikke bare rammet samer, men også kvener. Når dette er sagt er det samtidig rimelig å hevde at fornorskningen rammet de to gruppene ulikt fordi utgangspunktet var forskjellig.

I relasjon til samene stod fornorskningpolitikken i forlengelsen av en lang koloniseringshistorie, og den fylte dels andre funksjoner fra et statlig perspektiv. Mens fornorskningen hadde en særlig sikkerhetspolitisk motivering knyttet til kvenene, tjente fornorskningen klare koloniale interesser relatert til samene. Om det etableres en offisiell granskning av fornorskningpolitikken som omfatter både samer og kvener, er det mye som taler for at et slikt granskingsarbeid bør skape rom for delvis adskilte prosesser som kan løpe parallelt. Dette vil antakelig bidra til større klarhet omkring hvordan fornorskningen rammet begge grupper, og hvilke beveggrunner som ble lagt til grunn.

5. Sannhetskommisjoner og urfolk

Spørsmålet om etablering av en offisiell sannhets- og forsoningskommisjon utgjør et kjerneelement i Samisk kirkeråds vedtak i sak SKR 32/16. Vedtaket gir konkret støtte til etablering av en sannhets- og forsoningskommisjon *etter internasjonal modell*. Hva

innebærer imidlertid en "internasjonal modell"? Saksdokumentet bidrar i fortsettelsen med noen faglige refleksjoner som styrker kunnskapsgrunnlaget i saken.

Sannhets- og forsoningskommisjonen i Canada (TRC Canada) er hovedreferansen for Samisk kirkeråds vedtak. Både Sameparlamentarikerkonferansen og representantforslaget i Stortinget viser også til TRC Canada. Det er gode grunner til dette. Samtidig er det relevant å gjøre oppmerksom på at TRC Canada i et større internasjonalt bilde er en *atypisk* sannhetskommisjon.

International Centre for Transitional Justice (ICTJ) poengterer at de fleste sannhetskommisjoner i historien har oppstått i land dominert av andre typer overgrep enn de som ofte har rammet urfolk. Dette gjør at standardmodellen for sannhetskommisjoner ofte ikke tar høyde for de problemstillingene som er viktige i urfolkskontekster.

I publikasjonen *Strengthening Indigenous Peoples' Rights through Truth Commissions* (2013) tar ICTJ utgangspunkt i at sannhetsprosesser relatert til urfolk må oppfylle og bidra til å oppfylle urfolks rettigheter etter folkeretten. Dette gjelder særlig med hensyn til ILO konvensjonen nr. 169 om Urfolk og stammefolk og FNs urfolkserklæring (UNDRIP). ICTJ peker f.eks. på at ved etableringen av en kommisjon vil blant annet prinsippet om fritt, forhåndsinformert samtykke (*free, prior and informed consent*) og respekt for urfolks representative institusjoner stå sentralt.

ICTJ peker videre på noen særlige forhold ved standardmodellen for sannhetskommisjonen som må gjennomtenkes og utfordres når slike kommisjoner skal etableres relatert til urfolk. Dette har stor relevans med tanke på en eventuell samisk sannhetskommisjon, og noe særlige utfordringer gjengis nedenfor.

For det første; sannhetskommisjoner har normalt forholdt seg til *relativt korte tidsrom* med menneskerettighetsbrudd. Overgrepene mot urfolk har imidlertid ofte ha en *svært lang historie*, der nytidens assimileringshistorier står i forlengelse av lange kolonihistorier.

For det andre; sannhetskommisjoner har vanligvis vektlagt individuelle menneskerettighetsbrudd, mens bruddene på kollektive menneskerettigheter står sentralt i volden mot urfolk. Dette dreier seg ikke bare om kollektive rettigheter til språk og kultur, men også med hensyn til landrettigheter og et folks rett til selvbestemmelse.

I et samfunnspedagogisk perspektiv er det viktig at en slik kommisjon har fokus på andre sosiale enheter enn bare individet. Fokus må rettes mot de sosiale enheter, der individet er et av dem. De andre er grupper, institusjoner og samfunn, slik at en også kan rette oppmerksomheten mot konsekvensene for det sivile samfunn, og de uformelle institusjoner. Ifølge Anton Hoëm (1978) er det samiske samfunn opprettholdt av de uformelle sosialiseringsinstitusjonene. Det er disse som har vært kunnskapsprodusentene i det samiske samfunn i årtusener. Av de kan nevnes: slekta, siidaen, arbeidsfellesskapet, det religiøse fellesskap, hushold. Ved siden av disse, har de formelle institusjoner hatt oppdrag, som skole, forsvar, osv. Dette har resultert i at de formelle institusjonene forvaltet statsmaktens kultur og språk og fungerte assimilerende, mens de uformelle institusjonene utgjorde en motmakt, der samene selv tok vare på, videreførte og utviklet sin kultur, sitt språk og sitt samfunnsliv.

I det samiske samfunnet har vi ulike samiske grupper og samfunn som kan ha ulike måter å handtere og mestre konsekvensene av forforskningen på, selv om mye også er likt. Offentlige institusjoner må involveres både slik at deres historie granskes, og fordi involvering i prosessen ansvarliggjør dem. Mennesker i dag kan ikke ta ansvar for handlinger utført av mennesker som levde før. Det vi imidlertid **er** ansvarlig for, er å endre strukturer, systemer, lovgivning og ressursforvaltning slik at gammel urett ikke reproduseres eller finner nye former.

For det tredje, de fleste sannhetskommisjoner i historien knytter seg til oppgjør med voldelige politiske eller militære regimer i nytid. I slike diktaturer har overgrepene ofte vært

svært intense og voldelige, mens de i mange urfolkskontekster har antatt "mildere" former. ICTJ peker imidlertid på at assimileringspolitikken overfor mange urfolk har rammet like effektivt som fysisk forfølgelse. Volden som er utøvd mot urfolk må altså ikke bare vurderes ut fra den *formen den antok*, men også ut fra dens intensjon og *hvilken effekt den fikk*.

For det fjerde har sannhetskommissjonsprosesser tradisjonelt vært statssentrerte. Logikken har vært at konflikten har truet med å rive nasjonen i filler, og man har tenkt at statens og nasjonens interesser er relativt sammenfallende. Dette er imidlertid annerledes i urfolkskontekster. Her må man legge til grunn en folk-til-folk tenkning i stedet for statssentrerte modeller.

For det femte arbeider sannhetskommissjoner både med skriftlige og muntlige kilder. Da svært mye av urfolks historie, tradisjon og rettstenkning ikke har vært skriftliggjort, bør muntlige fortellinger vektlegges særlig i sannhetsprosesser relatert til urfolk, og på måter som ivaretar sannhetsvitnene kulturelt og psykososialt for å unngå re-traumatisering.

Disse punktene kan forstås som argumenter for hvorfor de politiske og kulturelle overgrepene som rammet samer har en vekt som begrunner en sannhets- og forsoningskomisjon. Videre representerer de viktige prinsipielle synspunkter med hensyn til fokus og innretning på en eventuell sannhetskomisjon (og et eventuelt kirkelig granskingsarbeid) i en samisk-norsk kontekst.

En måte å gjøre dette på er å vektlegge selvbestemmelse for samer folk ved å ta utgangspunkt i samenes egne kulturelle bærekraftige formelle og uformelle institusjoner. På den måten kan samene være sikret muligheter til å ta vare på, styrke og videreutvikle sin kultur, sitt språk og sitt samfunnsliv.

Disse punktene etablerer viktige prinsipielle synspunkt med hensyn til fokus og innretning på en eventuell sannhetskomisjon (og et eventuelt kirkelig granskingsarbeid) i en samisk-norsk kontekst. Samtidig gir det argumenter for at de politiske og kulturelle overgrepene som har rammet samer har en vekt som begrunner behovet for en sannhets- og forsoningskomisjon.

Et siste moment vedrørende en "internasjonal modell" for etablering av en sannhetskomisjon, handler om *hvordan* en slik komisjon konkret kommer i stand. Også her er TRC Canada et unntakstilfelle. Mens de fleste sannhetskommissjoner er etablert som resultat av politiske forhandlinger, ble kommisjonen i Canada til ad juridisk vei. En gruppe "internatskole-overlevende" gikk til søksmål mot staten – og vant. Etablering av en uavhengig komisjon ble satt som en betingelse i forliket med staten.

Det er lite sannsynlig at en komisjon i Norge etableres via domstolene, altså står man igjen med den politiske veien. Det at Sametinget har løftet saken til myndighetene og SV fremmet et forslag i Stortinget, vil i seg selv ikke frembringe noen komisjon. Det avhenger at det politiske Norge ser behovet og i tillegg har vilje til å gripe saken. Dette vil sannsynligvis ikke skje uten at viktige sivilsamfunnsaktører mobiliseres og skaper en opinion som gir legitimitet til en politisk beslutning. Med bakgrunn i Strategiplan for samisk kirkeliv og vedtaket til Kirkemøtet i sak 09/14 Den norske kirke og menneskerettighetene er det naturlig at Samisk kirkeråd i samarbeid og samråd med Mellomkirkelig råd og Kirkerådet og med andre institusjoner og organisasjoner på ulike måter bidrar til realiseringen av en sannhets- og forsoningskomisjon. Eventuelle fremstøt mot sentrale politiske myndigheter vil bli drøftet / samordnet med Mellomkirkelig råd og Kirkerådet. Dersom utviklingen i saken skulle tilsi at Kirkemøtet bør få uttale seg, kan dette skje tidligst i april 2018.

6. Mulig fremdrift i saken

Vedtaket i sak SKR 32/16 etablerer to spor i arbeidet med saken. Det første sporet knytter seg til prosesser for eventuell etablering av en offisiell sannhets- og forsoningskommisjon. Det andre knytter seg til tanken om en eventuell egen kirkelig granskingsprosess.

Spør 1: Om etablering av en offisiell sannhets- og forsoningskommisjon

Etablering av en sannhets- og forsoningskommisjon forutsetter en forutgående politisk prosess. Denne har både et kortsiktig og et mer langsiktig perspektiv. Det kortsiktige består i at prosessen allerede er i spill i Stortinget gjennom representantforslaget fra SV, som antakelig vil behandles i Kontroll- og konstitusjonskomiteen i løpet av våren. Man kan forvente at stortingskomiteen har dialog med Sametinget i saken

Om stortingskomiteen lander på en tilnærming som holder prosessen åpen for videre bearbeiding i Stortinget, vil utfallet av høstens stortingsvalg antakelig få innvirkning på hvilket politisk rom som oppstår i fortsettelsen. Dersom det skulle vise seg at det er vilje i Stortinget til å gå videre med saken, vil sannsynlig den nye politiske ledelsen trenge noe tid på å fremforhandle en avtale med Sametinget. Tydelige politiske beslutninger i saken er derfor lite sannsynlig før i 2018, og kanskje komme ennå senere.

Oppsummert finner altså det første tidsvinduet for eventuelt påvirkningsarbeid til støtte for etablering av en samisk sannhets- og forsoningskommisjon primært sted i mars-april tilknyttet behandlingen i stortingskomiteen. Hva som blir framdriften videre er uklart, men et mulig neste tidsvindu kan oppstå etter at nyvalgt Storting er på plass fra høsten 2017. Samisk kirkeråd må følge utviklingen i saken kontinuerlig.

Samisk kirkeråd ønsker at Den norske kirke har dialog med stortingskomiteen før komiteehandlingen. En slik kontakt med stortingskomiteen kan være på rådsnivå, men bispemøtet kan også inviteres til å være med.

Et viktig innspill fra vår side vil være viktigheten av at en slik kommisjon må være tverrfaglig. En slik kommisjon må bygge på menneskerettighetene og må være inkluderende ved at den bestreber fullverdig deltakelse og følger demokratiske prinsipper. Ved å ha et menneskerettslig fokus eller innretning, vil målet om at prosessene skal omfatte alle mennesker i det samiske samfunn, være i fokus. Inkluderingsbegrepet ble introdusert og nedfelt i UNESCOs Salamanca-erklæring av 1994 («Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education»). Den legger vekt på at systemene i samfunnet, særlig innenfor utdanning, må ta hensyn til den store variasjonen i barnas og enkeltmenneskers egenskaper, forutsetninger og behov. Det betyr tilrettelegging for en inkluderende prosess, innenfor for all offentlig virksomhet, som skole og utdanning. Fullverdig deltakelse betyr at den skal være uavhengig av fysiske, intellektuelle, emosjonelle og språklige bakgrunn, og uavhengig av sosial, kulturell og etnisk bakgrunn. Disse menneskerettighetsprinsippene må også tas hensyn til i en forsoningsprosess.

Spør 2: Eget kirkelig granskingsarbeid

Spørsmålet om å se på hvorvidt og eventuelt hvordan Den norske kirke selv skal initiere en egen kirkelig kommisjon har på mange vis en mer langsiktig horisont enn det første sporet. Spørsmålet om realisering av en egen kirkelig kommisjon/granskingsprosess er av en slik karakter at saken må forankres i Kirkemøtet. Det gjelder både sakens prinsipielle betydning og de betydelige ressursrammer som et slikt tiltak kan tenkes medføre. Igangsetting av et slikt granskingsarbeid vil innebære en så stor satsing, at spørsmålet dessuten med fordel bør behandles i rammen av prioriteringene som må foretas i kirkemøtesaken i 2019 om revidering av Strategiplan for samisk kirkeliv. En fordel med et såpass langsiktig løp kan være (1) at det er tilstrekkelig tid til å utrede alle sider av saken og (2) at det blir enklere å samordne hensyn med en eventuell offisiell samisk sannhets- og forsoningskommisjon som er under etablering. Samisk kirkeråd må i første omgang ta initiativ mot Kirkerådet og

Mellomkirkelig råd for å starte samtaler om saken med mål om felles forståelse, felles prosess og mål om denne saken.

Økonomiske/administrative konsekvenser

En oppstart av et kirkelig granskingsarbeid vil innebære behov for både administrative og økonomiske ressurser. Det betyr at Kirkerådet og Kirkemøtet i budsjettbehandlinger må settes av midler til et slikt arbeid. Igangsetting av et slikt granskingsarbeid vil innebære en så stor satsing, at spørsmålet bør behandles i rammen av prioriteringene som må foretas i revidering av Strategiplan for samisk kirkeliv når den behandles av Kirkemøtet.

Et påvirkningsarbeid opp mot sentrale myndigheter for å få igangsatt en sannhets- og forsoningskomisjon vil også kreve noe administrative og økonomiske ressurser.

Innspill fra Samisk kirkeråd til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om representantforslag om en sannhetskommisjon for fornorskingspolitikk og urett begått mot det samiske og kvenske folk i Norge

15.5.17

Takk for muligheten til å komme til denne høringen.

Aller først, Den norske kirke støtter forslaget om å nedsette en sannhetskommisjon om fornorskingspolitikken, og ønsker at kommisjonen også undersøker kirkens rolle.¹

Kirkens tro sier at veien til sann forsoning går gjennom *sannhet, oppgjør, og gjenopprettende handlinger*. Derfor har Kirkemøtet ikke bare erkjent at kirken deltok i fornorskningen av samene, men også forpliktet seg på å bidra til at *uretten ikke fortsetter* – ut fra erkjennelsen av at forsoning tar tid.²

Kirken vil på denne bakgrunn understreke at spørsmålet om en sannhetskommisjon ikke bare handler om samer og kvener, men om Norges felles erkjente historie. Vi er enige i representantforslagets påstand om at det fortsatt er sider ved fornorskingspolitikken og dens konsekvenser som ikke er belyst. Mangelen på en samlet gjennomgang har bidratt til at myndighetenes tydelige erkjennelse og stillingtagen til fornorskingspolitikken har uteblitt.

Opprettelsen av Sametinget og tiltak for å styrke samisk språk og kultur springer ut av samenes rettigheter som folk, uavhengig om man har vært utsatt for fornorskning eller ikke. Tiltakene erstatter dermed ikke et offentlig oppgjør med selve fornorskningshistorien.

Mange samer bærer fortsatt på sår etter fornorskningen, og negative funn i helseforskning kan sees i sammenheng med dette³. Det er derfor viktig at individer og fellesskap som på ulike måter er rammet av fornorskningen gis mulighet til å komme til orde. Og at det iverksettes mer omfattende tiltak for å kartlegge fornorskningen, dens begrunnelser og konsekvenser.

Vi tar avstand fra argumentasjon som forutsetter at nåtiden kan isoleres fra historien; f.eks. ved å hevde at samene og kvenene nå må tenke fremover, i stedet for bakover. Spørsmålet om en granskningskommisjon er ikke symbolpolitikk, men handler om å etablere ny kunnskap som gjør at det er mulig å forstå dagens samfunn i Norge. Målet er å se også det samiske samfunn i en helhetlig sammenheng, med fokus på nåtid og framtid.

---

¹ Jf. sak SKR 05/17.

² Jf. sak KM 13/97 og KM 08/11.

³ Marginalisation and cardiovascular disease among rural Sami in Northern Norway: a population-based cross-sectional study, Bent Martin Eliassen et.al
http://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/5507/paper_2.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Vi vil peke på at 'fornorskning' som begrep representerer bestemte synsmåter og avgrensninger i forhold til hvordan historien fortolkes. Prosesser *forut for* fornorskningsepoken er i liten grad gjort relevant. Om vi ser fornorskningen i lys av begrepet 'kolonisering', fremstår imidlertid fornorskningsspolitikken som en fase i en mye større sammenheng.

Fornorskningen påførte nemlig ikke bare tap av språk og kulturell skam. Den bidro også til en bortdefinering av samiske landrettigheter, en underminering av samisk selvbestemmelse og systematisk disintegrering av samiske lokalsamfunn. Slik bidro fornorskningsspolitikken både med en legitimering av statens overtakelse av naturressursene i Sápmi,⁴ og en underminering av motstanden mot dette. Med andre ord må en fullgod granskning av fornorskningen omfatte langt mer enn skole- og språksektoren.

International Centre for Transitional Justice (ICTJ) har pekt på flere forhold som må tas hensyn til ved opprettelse av sannhetskommisjoner relatert til urfolk.⁵

Mens de fleste sannhetskommisjoner i verden har oppstått i kjølvannet av relativt kortvarige, men svært voldelige og intense konflikter, har urfolk gjerne vært utsatt for "mildere", men mer langvarige former for vold i form av ulike typer assimilasjonsspolitikk. Dette kan ramme like effektivt som fysisk forfølgelse, hevder senteret, som derfor hevder at volden som har rammet urfolk ikke bare må vurderes ut fra den *formen den antok*, men også ut fra dens intensjon og *hvilken effekt den fikk*.

Senteret hevder videre at mens de fleste sannhetskommisjoner har vektlagt individuelle menneskerettsbrudd, må bruddene på kollektive menneskerettigheter stå sentralt i granskningen av urett begått mot urfolk.

De poengterer dessuten at sannhetskommisjoner relatert til urfolk må legge til grunn en folk-til-folk tenkning i stedet for en statssentrerte modell, og at retten til fritt forhåndsgitt samtykke må legges til grunn ved etableringen av slike kommisjoner.

Samisk kirkeråd har tidligere i år behandlet en sak om Forsonings- og sannhetskommisjon, og vi vil gi dere det dokumentet som et tillegg til vår uttalelse.

Takk for oppmerksomheten!

---

⁴ Jf. f.eks. Øyvind Ravna: "Nye bidrag til eiendomshistorien i Finnmark" i *Heimen* 1/2017 (54), s. 6-27: https://www.idunn.no/heimen/2017/01/nye_bidrag_til_eiendomshistorien_ifinnmark [11.05.2017]; og "Kongen var blakk og solgte unna Nordland og Troms. Det var starten på en kronglete eiendomshistorie i nord" i *Nordlys* 09.05.2017: <http://nordnorskdebatt.no/article/rett-basert-pa-forgangne-tiders> [11.05.2017].

⁵ Jf. International Center for Transitional Justice, 2011: *Strengthening Indigenous Rights through Truth Commissions: A Practitioner's Guide*, særlig sidene 3-6. <https://www.ictj.org/sites/default/files/ICTJ-Truth-Seeking-Indigenous-Rights-2012-English.pdf> [11.05.2017]

DEN NORSKE KIRKE**SAKSPROTOKOLL**

Arkivsak-dok. 17/00246
 Arkivkode
 Saksbehandler Vidar Andersen

Behandlet av	Møtedato	Saknr
1 Samisk kirkeråd 2020 - 2024	10.05.2021	8/21

Samisk kirkeråds forventninger til Sannhets- og forsoningskommisjonen

---

Samisk kirkeråd 2020 - 2024 har behandlet saken i møte 10.05.2021 sak 8/21

Møtebehandling**Votering**

Enstemmig

Samisk kirkeråd 2020 - 2024s vedtak

1. Samisk kirkeråd vedtar følgende innspill fra Samisk kirkeråd til Sannhets- og forsoningskommisjonen:

A

Fornorskningspolitikkenes konsekvenser i tid

Samisk kirkeråd minner om disse forholdene der historiene henger sammen, ikke bare i tid. Når statens myndigheter vedtar politikk på øverste nivå, påvirkes også de andre enhetene, og videre også individer. Individens påvirkning av denne politikken kan avleses på helsestatistikker, kommentarfeltene i sosiale medier, mangel på gjennomføring av rettigheter, mangel på kunnskap hos majoritetsbefolkningen. Dette er også noe som ble fremhevet av den yngste generasjonen på Stortingets høring før opprettelsen av kommisjonen.

En konsekvens er de rettslige konsekvensene dette har hatt for enkeltpersoner helt til vår tid. Dette har for eksempel hatt store konsekvenser flere steder av det samiske området der behandlingen av reindrift ikke har vært bra. Tapet av språk og muligheten morsmålet gir for å folde ut den dypere livsforståelse, er et stort tap for det samiske folk.

Samisk kirkeråd ber om at kommisjonen gjør en helhetlig vurdering av hvordan ulike lovverk har bidratt til marginalisering av samer, og hvorvidt det i dag er lovverk som oppleves som marginaliserende eller diskriminerende for samisk språk, kultur og samisk næringer.

Brudd på urfolksretten

Samisk kirkeråd viser til Kirkemøtets vedtak i sak 9/14 Den norske kirke og menneskerettighetene der et av prioriteringspunktene var brudd på urfolks rettigheter: «Den forsoningsprosessen som har begynt, må videreføres i et sterkt engasjement for urfolks rettigheter, nasjonalt og internasjonalt, gjennom å bidra til at brudd på urfolks rettigheter ikke fortsetter. Samisk kirkeråd har ved flere anledninger pekt på brudd på urfolks rettigheter i Norge, som skjer selv om Sannhets- og forsoningskomisjonen arbeider.

Ideologi og teologi

Samisk kirkeråd vil med tidsaspektet i mente også peke på at det er nødvendig å se fornorskningen i en større ideologisk og teologisk sammenheng. Fornorskningspolitikken fra 1850-årene oppstod ikke i et vakuum, men var en del av en lengre prosess. Dette er også framhevet i mandatet til kommisjonen, at kommisjonen skal se på de bakenforliggende ideologiene.

Samisk kirkeråd vil peke på at forskning i systematisk teologi viser at teologien bidro til rettferdiggjøring av politikken. Demonologien var en teologisk retning som omhandler ondes virkning på jorden, og samisk åndelighet falt etter hvert under denne paraplyen så tidlig som 1600-tallet. Dette har enda konsekvenser i dag der åndelighet utenfor den offisielle kirken blir hevdet å utgå av det onde. Samisk kirkeråd ser at det er nødvendig med økt kunnskap og dialog om disse forholdene som var med på å danne bakteppet for fornorskningspolitikken.

Involvering av majoritetssamfunnet

Samisk kirkeråd ser det som positivt at kommisjonen har møter ulike steder. Involvering av det samiske samfunnet er viktig i arbeidet. Imidlertid er det noe bekymringsverdig at ikke majoritetssamfunnet i tilstrekkelig grad deltar i arbeidet med dette. Samisk kirkeråd ber om at kommisjonen har fokus på dette i sitt arbeid. Det er viktig at det norske samfunnet i sin fulle bredde blir både involvert i dette arbeidet, men det er også viktig at et av tiltakene blir en større reform av samfunnsstrukturene som en konsekvens av dette.

Åndelighet

Åndelige tradisjoner og helhetlig livsforståelse er viktig for mange samer og samiske samfunn. Åndelighet henger sammen med hverdagslivet for mange samer. Det er noe som skaper en helhet for mange mennesker og samisk historie vitner om at åndelighet har vært veldig viktig i det samiske samfunnet.

Samisk kirkeråd registrerer at det ikke er viet stor oppmerksomhet rundt konsekvensene for åndelighet i det samiske samfunn. Mandatet åpner for å se på bakenforliggende ideologier, og Samisk kirkeråd vil foreslå at dette i større grad tas opp som tema. Dette er et tema som er levende i samiske samfunn og som det også er knyttet skam til.

Samarbeid over grensene

Samisk kirkeråd viser til at det pågår lignende prosesser også på svensk og finsk side. Assimileringspolitikken blant stater i nord har påvirket samer på tvers av grensene. Vedtak som ble gjort på norsk side, som for eksempel utestengingen av samer fra Sverige i 1922 fra Troms-området, påvirket samiske reindriftsutøvere som hadde sitt vinterbosted på svensk side. Samisk kirkeråd oppfordrer kommisjonen til å ta inn påvirkning på tvers av statsgrensene som et moment i sitt arbeid.

B

Samisk kirkeråd foreslår følgende punkt som mulige tiltak til forsoningskommisjonens rapport:

- Det må iverksettes strukturelle endringer i samfunnet slik at samers rettigheter blir tilstrekkelig ivaretatt på alle samfunnssektorer.
- At kirkens rolle i fornorskningspolitikken blir belyst.
- At tros- og livssynsfeltet tilføres tilstrekkelig med ressurser for å belyse temaer som omhandler det som har med fornorskningens konsekvenser å gjøre.
- At arbeidet med tilbakeføring av levninger tilføres nok ressurser.
- Det legges til rette for arenaer om dialog mellom samer og majoritetssamfunnet.
- Tilføre ressurser for å styrke de samiske språkene.
- Styrke kunnskapen om samisk historie i samfunnet.
- Styrke kunnskapen i majoritetssamfunnet om samisk kultur og rettigheter med mål om å redusere konflikter i samfunnet.

C

Samisk kirkeråd forventer at kommisjonens rapport blir fulgt opp av de ansvarlige myndigheter og at det bevilges betydelige ressurser til arbeidet med gjenoppretting etter fornorskningspolitikken.

2. På det kirkelige feltet vil Samisk kirkeråd fremheve behovet for å synliggjøre samisk teologi, åndelighet og kirkelig tradisjon. Videre mener også Samisk kirkeråd at det er viktig at evangeliet fortsatt forkynnes på de samiske språk, og at samiske barn og unges identitet og tro styrkes. Å fortsatt fremme samarbeide over statsgrensene om samisk kirkeliv er viktig.

3. Samisk kirkeråd ber Kirkerådet om å forberede sak til Kirkemøtet hvor kirkens egen rolle i fornorskningspolitikken blir belyst, jf. SKR 32/16 Oppfølging av forsoningskonferansen

4. Samisk kirkeråd oppfordrer Teologisk Nemnd til å se på hvilken rolle teologien innenfor Den norske kirke kan ha bidratt til eller støttet opp under fornorskningspolitikken som ble ført av norske myndigheter. Det kan også være aktuelt å utvide dette arbeidet til også å gjelde andre minoriteter i Norge.

5. Samisk kirkeråd ber om at Ungdommens kirkemøte har sannhet og forsoning som tema.

6. Samisk kirkeråd ber sekretariatet om å vurdere en oppfølgende sak hvor det kan suppleres med ytterligere punkter ved behov.

Referanser:

Arkivsak: 20/03062-17

Godkjenning av oversettelse til sørsamisk - Konfirmasjonstidens gudstjenester

Sammendrag

Samisk kirkeråd får til behandling *Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester* på sørsamisk. Denne er en oversettelse og tilpasning av liturgien på norsk som ble godkjent av Kirkemøtet 2021. Liturgien er kvalitetssikret av en referansegruppe, og videre korrekturlest.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd godkjenner sørsamisk versjon av *Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester*:

Skælløe-aejkien jupmele-gaagkestimmiej njoelkedassh

Gærhkoedigkien mieriedimmie 2021

1. Jupmele-gaagkestimmie gosse åålmege bæjjohte gieh skyllijinie Leah

Gosse skælløe-aejkie aalka, dellie åålmege jupmele-gaagkestimmiesne bæjjohte gieh skyllijinie Leah. Bæjjohtimmie gosse åålmege tjåanghkenamme jallh gosse åålmege edtja rohkelidh. Tjoevkesh maehtieh skorkelovvedh jallh jeatjah symbole-dahkoeh sjidtedh.

Åålmege maahta rohkelidh seamma rohkelassh mah Leah Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassesne *Tjaaleldh rohkelassh 4* jallh rohkelassh mejtie jijtj tjaaleme. Åålmege maahta aktem daejstie rohkelassijste rohkelidh gosse åålmege edtja *Rohkelasse skyllij* åvteste rohkelidh, b. 18 A.

L/KL¹ | Jupmielasse rohkelibie.

Gieries Jupmele, mijjeh dutnjien áehpies jìh datne mijjem eahtsah.

Jielemen ávteste gijhtebe.

Skylliji ávteste gijhtebe.

Fìere skyllijen ávteste rohkelibie,

fìere fuelhkien ávteste, voelpi ávteste jìh krìsth-eejhtegi ávteste.

Bueriesjugnedh skælløe-aejkiem.

Stinkedh gaajhkesi jaahkoem, hâhkoem jìh gieriesvoetem.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

L/KL | Buerie Jupmele, datne mijjem jìh eatnemem sjugniedamme.

Ööhpehth mijjem dov sjugniedimmiem vaarjelidh

jìh raeffiem eevtjedh gusnie væssjoe lea

jìh beapmoem vedtedh dejtie gìeh nealkoeminie

jìh dejtie vaarjelidh gìeh dåarojste rìpmeminie.

Rohkelibie mijjen laanten ávteste jìh mijjen tjìelti ávteste.

Nænnosth mijjen ektievoetem.

Vedtieh gaajhkesidie buerie-sijjiem gusnie åådtje veasodh.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

L/KL | Gijhtebe gærhkoen ávteste

gusnie datne mijjese dov vadtesidie vadtah

jìh bâetije biejjeh jìh hâhkoem vadtah.

Baajh jaahkoem jìh jielemem gærhkosne stinkedovvedh jìh gaarkehtovvedh.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

L/KL | (Maehtede naemhtie aaj rohkeliðh:) Rohkelibie... (tjïelten, laanten jallh veartenen ávteste, dan ávteste mij lihke lea jìh dan ávteste mij guhkene lea)

L/KL | Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

Åålmege daelie «Mijjen Aehtje» rohkele jallh gåessie aejlies maalestahkem heevehte. Jupmele gaagkestimmie dellie sjædta guktie åålmege mieriedamme.

2. Skælløen jupmele-gaagkestimmie

Skælløen jupmele-gaagkestimmie lea skælløe-aejkien minngiegietjesne. Dellie åålmege maahta aejlies maalestahkem aaj heevehtidh.

Skælløen jupmele-gaagkestimmie sïejhmede edtja aejlegen jallh bissiebiejjien jallh dovne laavvadahken årrodh.

Jupmele-gaagkestimmie sjædta guktie åålmege mieriedamme gaagkestimme edtja årrodh. Gosse prosesjovne gærhkoen sïjse bâata, gærhkoen gaajhkh bealloeh maehtieh tjoejedh. Hearra maahta mæssøe-skopmehkem utnedh. Veelkes klaerie lea skælløe-biejjen klaerine. Gærhkosne gusnie påasketjoevkese, dellie dïhte edtja bueledh.

I. Tjåanghcoe

1 | Ryøjredimmie

Gærhkoen bealloeh tjuejeh

Daelie jallh gosse b. 3 Heelsegh:

---

¹ L: liturge; KL: klahke-liturge

Liturge jallh klahke-liturge beavna guktie jupmele-gaagkestimmie sjædta.

Bievname naemhtie galhka:

KL/L: Dellie edtjebe Jupmelen uvte sjeavohth årrodh.

Sjeavohths boelhketje

Bealloe golmen aejkien tjuaja

Åålmege edtja tjåadtjodh gosse daate naestie (*) vååjnoe.

***2 | Aalkoe-saalme**

Åålmege tjåadtje gosse prosjesjovne, Aalkoe-saalme jìh Heelsege.

***3 | Heelsege**

Gosse liturge voestes jallh mubpiem rohkelassem veeljie, dellie naemhtie aalka: Gieries åålmege.

L | Aarmoe jìh ræffie Jupmielistie, mijjen Aehtjeste, jìh Åejvie Jeesus Kristusistie.

JALLH

Mijjen Åejvie Jeesus Kristusen aarmoe jìh Jupmelen gieriesvoete jìh Aejlies Voejkenen ektievoete dijjine Leah.

JALLH

I Aehtjien, Baernien jìh Aejlies Voejkenen nommesne.

JALLH

Aehtjien, Baernien jìh Aejlies Voejkenen nommesne: Mijjen sjugniedæjja, lutniestæjja jìh hægke-vedtije.

Bievnese gyrhkesjimmien bÿjre daelie jis bievnese ij aerebe beavnasovveme.

4 | Aalkoe-rohkelasse

Aalkoe-rohkelassi bÿjre maetede Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassesne lohkedh, b. 9 jìh b. 10. Maetede aaj 2002-liturgijen rohkelassem rohkelidh:

L | Rohkelibie.

Åejvie, mijjen Jupmele, datnem gijhtebe skælloe-aejkien åvteste. Gijhtebe juktie datne mijjem eahtsah jìh mijjen jielemem damth. Rihpesth mijjen mielide guktie dåastoehtibie dam maam datne sijnth mijjese vedtedh. Bueriesjugnedh daam biejjem. Aamen.

5 | Sådtoe-boejhkesjimmie

Sådtoe-boejhkesjimmie daelie jallh aerebe 15 Mojhtesasse laavkomen bÿjre.

6 | Kyrije

7 | Heevehtimmie/ Glorija

8 | Biejjen rohkelasse

Biejjen rohkelasse maahta heajhtasovvedh.

Aejlegen rohkelassem maetede rohkelidh (vuartasjidie Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassem) jallh naemhtie rohkelidh:

L | Ihkuve Jupmele, datnem gijhtebe jìh heevehtibie.

Datnine jielebe.

Äroeh mijjen vieksiesvoetine j'ih viehkehth mijjem mijjen jieliemisnie dov Baarnien, Jeesus Kristusen, mijjen Äejvien gielhtie gie datnine j'ih Aejlies Voejkeninie aktine jeala j'ih ráåresje, aajne, saetnies Jupmele ihkuve aejkeste ihkuve aajkan.

II. Jupmelen baakoe

Akte jallh göökte Bijpele-teeksth lohkesåvva/lohkesuvvieh, j'ih präejhke-tekste.

Veeljede eeremast skælloen jupmele-gaagkestimmien teekstide jallh teeksth gærhkoe-jaepien teekstijste jallh teeksth mejugmie skyllijh skælloe-aejkien äahpenamme.

Skælloen jupmele-gaagkestimmien teeksth:

Båeries testamente: Saalme 71, 1-6

Episteletekste: 1. Jåhh 4, 7-12

Vaentjele: Luk 2, 41-52

Båeries testamente: Saalme 23

Episteletekste: Gal. 5, 13-14

Vaentjele: Luk 24, 13-16. 28-35

Båeries testamente: Salme 8

Episteletekste: 1. Kor. 13, 7-13

Vaentjele: Jåhh 11, 17-29

Båeries testamente: Jer. 29, 11-14a

Episteletekste: Ef. 3, 14-21

Vaentjele: Meeht 6, 25-31. 33

Båeries testamente: Salme 25, 4-5

Episteletekste: 1. Kor. 12, 12-22

Vaentjele: Jåhh 14, 1-7

Båeries testamente: Salme 139, 1-6

Episteletekste: Ef. 2, 8-10

Vaentjele: Luk 15, 1 – 10, *jallh* Luk 15,11-24

L/KL | Dellie Jupmelen baakoem goltelibie.

9| Voestes lohkeme

Båeries testamenteste

KL | Naemhtie .....-ese/-asse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhkoe:

KL | Naemhtie Jupmelen baakoe.

10| Bijpelesaalme/ Saalme

Bijpele-saalme jallh saalme jallh laavlome-tjierten laavlome jallh ohtje sjeavohts boelhke lohkemi gaskoeh.

11| Mubpie lohkeme

Tekste orre testamenteste, mohte aellede veeljh tekstem vaentjelistie.

KL | Naemhtie .....-ese/-asse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhkoe:

KL | Naemhtie Jupmelen Baakoe.

*12| Vaentjele

Halleluja

Aerebe goh vaentjele lohkesávva, åålmege halleluja-saalmem lååvle jallh saalme-viersem halleluja-heevehtimmine lååvle.

Åålmege tjåådtje gosse laavloeminie jìh gosse vaentjele lohkesávva jìh gosse vaestiedimmie lååvlesávva. Vaentjele-prosesjovne gosse sjeahta. Tjoevkese-guedtjìh bætìeh dejnie aktine gie gærjam guadta.

Vuortasjidie halleluja-viersi bijre saalmegærjesne, N13: 977,1–7. Åålmege maahta aaj Heevehtimmiem/Benedicamus laavlodh. Vuortasjidie Jupmele-gaagkestimmien njoelkedassem, b 12 Vaentjele.

Vaentjele lohkesávva

L/KL | Naemhtie ..... vaentjelasse tjaalasovveme.

Lohkeme naemhtie galhko:

L/KL | Naemhtie aejlies vaentjele.

Vaestiedimmie

Åålmege Halleluja-viersem vihth lååvle jallh åenehks saalmem. Åålmege jallh laavlome-tjerte maahta laavlodh.

13| Priëjhke

Saerniestæjja vaentjelen bijre jallh jeatjah teksten bijre saerneste.

Priëjhke maahta naemhtie galhkedh:

L | Earoe Jupmel'-Aahrtjan, Baarnan jìh Aejlies Voejkenasse, gie lij, lea jìh edtja årrodh aajne, saetnies Jupmielinie ihkuve aejkeste ihkuve aajkan.

JALLH

L | Earoe Jupmel'-Aahrtjan, Baarnan jìh Aejlies Voejkenasse gie mijjen sjugniedæjjine, lutniestæjjine jìh hægke-vedtjìnie lea.

Åålmege maahta priëjhken mænngan boelhkem sjeavohth årrodh jallh åenehks saalmem laavlodh jallh musihkem goltelidh.

14| Saalme

Åålmege maahta sådtojde daelie boejhkesjidh jis ij leah aerebe dam boejhkesjamme, vuortasjidie b. 5 Sådtoe-boejhkesjimmie.

Jis ij gie edtjìh lååvkesovvedh, dellie liturge maahta daelie lohkedh 15 Mojhtesasse laavkomen bijre.

15| Mojhtesasse laavkomen bijre

Liturge laavkome-gaerien baalte tjåådtje gosse lãhka mojhtesasse laavkomen bijre.

Liturge jallh klakeliturge tjaetsiem laavkome-gaaran gurkie.

Åålmege lea sãn jeatjah symbole-dahkoem mieriedamme.

L | åålmegen vuestie tjåådtje

Gieries åålmege:

Gosse mijjìeh lååvkesovvimh, dellie Jupmele mijjem jemhkelds faamoste åabpi jìh mijjem reaktam vedtieji tjoevkesen maanìne årrodh.

Mijjìeh stillemem åådtjeme Kristusem dæriedidh jìh Kristusìnie aktine jjeledh.

Dan gielhtie bahham aasjoestìbie jìh mijjen jaahkoem bæjhkohtìbie seammalaakan goh dan aejkien gosse lååvkesovvimh.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie Jeesus Kristusinie aktanimh gie kroessese noeresovvi j'ih jaemiedistie tjuedtjeli.
Bahham aasjoestibie j'ih mijjen jaahkoem bæjhkoehtribie seammalaakan goh dan aejkien gosse lååvkesovvimh.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie tjaetsine j'ih Voejkeninie orresth reakadimh.
Mijjeh lååvkesovvimh Jeesus Kristusasse jaehkedh j'ih Jeesus Kristusem leajhtadidh.
Bahham aasjoestibie j'ih mijjen jaahkoem bæjhkoehtribie seammalaakan goh laavkoehmisnie.

JALLH

Gosse lååvkesovvimh, dellie aejlies kroesse mijjese tjaalasovvi j'ih mijjeh tjaetsine j'ih Voejkeninie orresth reakadimh.
Mijjeh Jeesus Kristusinie aktanin gie kroessese noeresovvi j'ih jaemiedistie tjuedtjeli, j'ih mijjeh gærhkoen ektievoetine aktanimh.
Bahham aasjoestibie j'ih mijjen jaahkoem bæjhkoehtribie seammalaakan goh laavkoemisnie.

Åålmege tjuedtjele.

16 | Aassjoestimmie j'ih jaahkoe**Gaajhkes**

Manne bahham aassjostem ....

Aposteli jaahkoe-bæjhkoehtrimmie

Åålmege tjihkede.

17 | Saalme

Saalme jallh tjierten laavlome jallh musihke.

18 | Rohkelassh gærhkoen j'ih veartenen åvteste**18 A | Rohkelassh skylliji åvteste**

Rohkelassh skylliji fuelhkiej j'ih voelpi åvteste j'ih rohkkelassh aamhtsi åvteste mij skylliji mielesne jallh åålmege mielesne lea.

Åålmege rohkelasse-vaestiedimmie guktie åålmege mieriedamme.

L | Gieries åålmege

Gijhtebe j'ih rohkelibie mijjen skylliji åvteste.

Rohkelassh guktie åålmege mieriedamme jallh naemhtie:

L/KL | Gieries Jupmele, datnem gijhtebe skylliji åvteste.

Gosse lååvkesovvimh, dellie datne dåajvoehti mijjine aktine iktesth årrodh.

Rohkelibie fuelhkiej, sliekti j'ih voelpi åvteste

j'ih skylliji lihkesadtji åvteste.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmege vaestiedimmie

L/KL | Gaerhteles Jupmele, datne mijjem gaavnesjh dov Baakosne, rohkelasine j'ih aejlies maalestahkesne.

Gaarkehth mijjen jaahkoem, håhkoem j'ih gieriesvoetem, j'ih viehkehth mijjem dov ihkuve rijhkese bætedh.

Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

L/KL | (Maehtede aaj naemhtie darjodh:) Rohkelibie... (tjïelten, laanten jallh veartenen åvteste)

L/M | Jupmele, mijjeh rohkelibie:

Åålmege | Åålmegen vaestiedimmie

Åålmege maahta Mijjen-Aehtjie-rohkelassem daelie rohkelidh. Jis åålmege edtja aejlies maalestahkem byöpmedidh, dellie åålmege maahta Mijjen-Aehtjie-rohkelassem dellie rohkelidh.

18 B | Rohkelasse-saalme

18 C | Rohkelasse fiere skyllijen åvteste jïh bueriesjugniedasse fierese

Liturge/klahkeliturge

åålmegen vuestie tjåådtje

L/KL | Gieries skyllijh.

Dijjeh kristelassji jaahkose lååvkesovveme. Dijjeh kristelassji jaahkojne åahpenamme. Båetede Åejvien aalhteren uvte guktie maektebe dijen åvteste rohkelidh jïh dijem Jeesus Kristusen nommesne bueriesjugniedidh.

Skyllijh bætieh guktie aerebe stillesovveme jïh aalhteren uvte boelvestieh.

Jallh naemhtie; Skyllijh bætieh akti akti laavkome-gaerien gåajkoe. Klahkeliturge kroessem skyllijen gietese tjaala. Tjoevkese maahta skorkelovvedh. Jïh dellie skyllije aalhteren uvte boelveste. Rohkelassen jïh bueriesjugniedassen mænngan, skyllije tjuedtjele, jïh dellie mubpie skyllije laavkome-gaerien uvte båata.

Liturge/klahkeliturge gietem skyllijen nille beaja gosse rohkele.

Rohkelasse naemhtie galhka: «Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* Jeesus Kristusen nommesne». Gosse daam jeahta, dellie kroessem skyllijen aatsolen tjaala.

Fiere skyllije maahta daelie jallh gosse åålmege raajesåvva, (b. IV Raajesovveme), kroessem, sjædtoem jallh jeatjah vadtesem dåastoehdidh.

1 Jieleden Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Viehkehth *NN-em* jearsoesvoetesne jieledh jïh dov gieriesvoetese jaehkedh. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

2 Gaerhteles Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Vaarjelh *NN-en* saetnies jaahkosne dov Aejlies Voejkeninie. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

3 Gieries Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Åroeh *NN-en* viehkine jïh faasojne abpe jieliemem. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

4 Gieriesvoeten Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Stinkedh *NN-em* guktie jaahkosne, håhkosne jïh gieriesvoetesne jeala. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

5 Jupmele mijjen Sjugniedæjja, *NN-en* åvteste rohkelibie. Vedtieh gaarkh jïh vieksiesvoetem *NN-ese/ NN-asse* dov Aejlies Voejkeninie, jïh vueseht *NN-em* dov geajnojde. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusen nommesne.

6 Ihkuve Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Baajh *NN-em* dov tjoevkesne vaedtsedh jïh dov gieriesvoetesne årrodh. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusén nommesne.

7 Åårmegs Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Stinkedh *NN-em* dov Aejlies Voejkeninie jïh årroeh *NN-ine/NN-inie* aktine gaajhk biejjieh. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusén nommesne.

8 Håhkoen Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Vueseht *NN-ese / NN-asse* håhkoem maam datne vadtah. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusén nommesne.

9 Jielemen Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Baajh *NN-em* dov tjoevkesne jieledh jïh minngemes raajan ihkuve rïjhkese båtedh. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusén nommesne.

10 Åårmegs Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Årroeh dælie jïh ihkuve aajkan *NN-en* vieksiesvoete jïh viehkie. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusén nommesne.

11 Gaer-teles Jupmele, *NN-en* åvteste rohkelibie. Årroeh *NN-ine/NN-inie* aktine dov aarmojne jïh faamojne. Bueriesjugnedh jïh vaarjelh *NN-em* (✘) Jeesus Kristusén nommesne.

Dellie liturge maahta jiehtedh:

L | Bueriesjugniedassh Jupmielasse, mijjen Åejvien, Jeesus Kristusén Aahtjan. Jijtse stoere aarmojne mijjem orresistie reakadahteme jealijes håhkose Jeesus Kristusén tjuedtjelimmien gielhtie.

JALLH

L | Jupmele gieriesvoetine lea. Almetje gie gieriesvoetesne lea, Jupmielinie aktine lea jïh Jupmele almetjigujmie aktine. Jupmele buerie dahkoem dijjine eelki. Vaajt Jupmele dam Kristusén Jeesusen beajjan illie. Jupmelen raeffie dijjese.

19 | Heelsegh åålmegistie jïh bievnesh jïh sjieledimmie

Åålmege maahta musihkem jallh laavlomem jallh heelsegem goltelidh. Katekete jallh åålmegen ööhpehtæjja jallh gie akt gie skyllijigujmie aktine orreme, maahta aktem dæjstie heelsegijstie veeljedh: (Vuartesjh siejhme njoelkedassh, boelhke 7)

Maahta aktem dæjstie heelsegijstie veeljedh jallh heelsegem maam åålmege nænnoestamme edtja lohkesovvedh.

L | Gieries åålmege:

Aktesne libie skyllijie åvteste rohkelamme. Aktesne edtjebe skyllijidie viehkiehtidh guktie maehtieh goh kristelassjh pleavvastallemisnie jïh jaahkosne jieledh, jïh Jupmelem jïh lihkesadtjem stynkehke dïenesjidh. Sinsitniem edtjebe eevtjedh Jupmelen Baakoem jïh aejlies maalestahkem utnedh jïh geajnoem jieliedasse vaedtsedh.

Gieries skyllijh, åålmege edtja bætije biejjieh aaj dijjen åvteste rohkelidh. Jupmele stynkehke lea jïh altese gieriesvoete raasti namhtah. Jis dijjieh låannoeh sjïdtede, tjeavadidie jïh vaenie-jaahkoles sjïdtede, dellie Jupmele dijjine aktine lea jïh dijjem gohtje. Årrode Jupmielinie aktine. Dellie Jupmele gie buerie daahkoem dijjesne aalkeme, ij galhkah aerebe goh Jeesus Kristusén biejjie båata.

JALLH

Kristuse mijjem stilleme jaehkedh satne jaemiedistie tjuedtjielamme j'ih stilleme j'ijtse b'ijre veartanisnie vihnesjidh. Årrode Kristusen geriesvoetesne j'ih dejgumie aktine g'ieh Kristusasse jaehkieh. Mijjeh edtjebe sinsitnien åvteste rohkelidh, j'ih Kristusinie aktine b'ætije biejjide dåastoehdih.

JALLH

Jupmele mijjem gohtjeme jaehkedh, h'ahkesjidh j'ih iehtsedh.
Aktesne edtjebe Jupmielasse rohkelidh, Jupmelem heevehtidh j'ih d'ienesjidh.
Vaajt Jupmele mijjem j'ijtse aarmojne nænnoste guktie ihkuve j'ieledem jaksebe.

Åålmege mahta sj'ieledidh daelie jallh gosse postludijume.
Almetjh maehdih sj'ieledidh mearan tjahkesjeh jallh gosse aalhteren b'ijre vaedtsieh.

III. Aejlies maalestahke (boelhke 20-23)

Åålmege mahta daelie aejlies maalestahkem byöpmedidh.

IV. Åålmege raajesåvva

F'iere skylliche mahta daelie kroessem, sj'ædtoem jallh jeatjah vadtesem dåastoehdih.

24 | Galhkemesaalme

25 | Bueriesjugniedasse

26 | Raajesovveme

27 | Postludijume j'ih Prosesjovne/Raajroe gærhkoem laahpa

Skyllijh gærhkoste raajrojne vaedtsieh. Dej minngelen klahkeliturge/klahkeliturgh j'ih liturge. D'ihthe gie kroessem guadta, raajroen njueniekisnie vaadtsa.

Skælloen sj'ejhme njoelkedassh

Gærhkoe-digkien mieriedimmie 2021

1. Gærhkoe laavkoemasse bööresovvebe juktie Jeesuse stilleme laavkodh j'ih almetjidie ööhpehtidh jaehkedh. Meehten vaentjielasse, 28, 18-20, naemhtie tjaalasovveme:

«Gaajhke faamoe elmier'ijhkesne j'ih eatnasmisnie munnjen vadtasovveme.
Vaedtsede darjode gaajhkide åålmegidie learoehkinie: Laavkode Aehtjen j'ih Baernien j'ih Aejlies Voejkenen nomnese j'ih ööhpehtidie gaajhkem maam manne dijjem stilleme. J'ih dijjem dåeredem gaajhkide biejjide veartenen minngemes beajjan.» (Meeht 28, 18-20).

2. Juktie Jeesuse numhtie stilleme, gærhkoen åålmegh maanide laavkoeh giejtie eejhtegh /eejhtegi-bielieh gærhkose buektieh lååvkesovvedh. Dovne noere j'ih geerve almetjh lååvkesuvvieh gosse j'ijtjh sijhtieh. Gosse maana lååvkesåvva, dellie maana edtja dovne gåetesne j'ih gærhkosne jaahkoen b'ijre ööhpehtovvedh j'ih skylledh. Gosse maana lååvkesåvva, dellie kristelassji jaahkoe bæjhkoehåvva. Jaahkoe skælloen jupmele-gaagkestimmesne aaj bæjhkoehåvva.

3. Dah gïeh lååvkesovveme jïh dah gïeh eah Leah lååvkesovveme, maehtieh skælløe-ööhpehtimmiem åadtjodh. Gærhkoe sæjhta dah gïeh eah Leah lååvkesovveme, edtjeh ööhpehtovvedh guktie Kristusasse jaehkieh jïh jïjtjeh veeljeh lååvkesovvedh. Ajve dah gïeh lååvkesovveme, maehtieh skylledh. Dah gïeh skælløe-ööhpehtimmiem åadtjeme, mohte eah lååvkesovveme, dah aaj edtjin hijven galhkemem åadtjodh.

4. Gaajhkesh skælløse bööresuvvieh jalhts dej maahtoeh viesjie Leah, jïh dah sjïere viehkiem daarpesjeh.

5. Åålmegen jupmele-gaagkestimmieh vihkele skyllijidie. Skyllijh edtjeh uhtjemes gaektsien aejkien gyrhkesjidh mearan skyllijinie Leah. Skælløe-aejkien golme sjïere jupmele-gaagkestimmieh: gyrhkesjimmie gosse åålmege bæjjohte gïeh skyllijinie Leah jïh jupmele-gaagkestimme gosse skyllijï jahkoe-ööhpehtæjja skyllijinie soptseste jïh jupmele-gaagkestimmie gosse åålmege skyllijï åvtese rohkele jïh dejtie bueriesjugnede. Skyllijh edtjeh ovnessie jupmele-gaagkestimmiejgumie åahpenidh jïh siejhme jupmele-gaagkestimmiejgumie åahpenidh jïh gaagkestimmiejgumie maam åålmege mieriedamme. Skyllijh edtjeh saalmigumie åahpenidh mejtie gærhkoen åålmegh eeremasth laavloeh.

6. Gosse jupmele-gaagkestimmie skælløe-aejkien, dellie dah bijpele-teeksth lohkesuvvieh mah gærhkoe-jaepien lohkesuvvieh. Gosse åålmege edtja skyllijï åvteste rohkelidh jïh dejtie bueriesjugniedidh, dellie skælløe-biejjen teeksth lohkesuvvieh. Jupmele-gaagkestimmien liturgije edtja åålmegen liturgije-njoelkedassine sjïehtesjidh.

7. Gosse jupmele-gaagkestimmie skyllijigumie aktine, dellie hearra jïh jaahkoe-ööhpehtæjja jïh jeatjebh gïeh skyllijidie ööhpehtamme, edtjeh liturgijinie årrodh /liturgijinie dienesjidh.

8. Åålmegh gelkieh daejtie njoelkedasside utnedh, jïh eah galkh jaepien 1992 Jupmele-gaagkestimmien njoelkedasside utnedh. Jupmele-gaagkestimmien siejhme njoelkedassh, boelhke 6, gelkieh utnedh gosse skælløe-aejkien jupmele-gaagkestimmie.

Saksorientering

Bakgrunn

Samisk kirkeråd får sørsamisk versjon av *Ordning for konfirmasjonstidens gudstjenester* til behandling. Denne liturgien ble godkjent av Kirkemøtet 2021, og etterpå ble det satt i gang oversettelser av liturgien til samiske språk. I tillegg til selve liturgien er også alminnelige bestemmelser for denne liturgien oversatt.

Oversettelse av denne liturgien har vært gjort av Bierna Leine Bientie. I referansegruppa har Meerke Krïhke Leine Bientie og Einar Bondevik sittet. Oversetteren har etter avtale kvalitetssikret oversettelsen. Anne-Grethe Leine Bientie har korrekturlest teksten.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Ingen konsekvenser utover ordinær drift og økonomi.

Arkivsak: 23/03037-1

Godkjenning av forretningsorden

Sammendrag

Etter Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 5-2 skal valgmøtet fastsette sin egen forretningsorden etter forslag fra Samisk kirkeråd.

Forslag til vedtak

Samisk kirkeråd foreslår at Samisk kirkelig valg møte fastsetter følgende forretningsorden:

Forretningsorden for Samisk kirkelig valg møte

Fastsatt av Samisk kirkelig valg møte 28.10.2023

Kap. 1 Generelle bestemmelser

§ 1-1. Formål

Samisk kirkelig valg møte er et representativt organ for samisk kirkelig liv i Den norske kirke som skal bidra til å verne og fremme samisk kirkelig liv.

Valgmøtet skal utføre sitt arbeid i lojalitet mot den evangelisk-lutherske lære. Samisk kirkelig valg møte skal nominere kandidater til Samisk kirkeråd og velge samiske representanter til de to nordligste bispedømmerådene, jf. Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 1-2.

Valgmøtet kan også uttale seg om saker når kirkelig myndighet ber om det eller når valgmøtet av eget tiltak ønsker å uttale seg.

§ 1-2. Valgmøtets sammensetning

Samisk kirkelig valg møtes sammensetning fremgår av Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 1-3.

§ 1-3. Andre representanter på Samisk kirkelig valg møte

Med tale- og forslagsrett møter:

- De medlemmer av Samisk kirkeråds ungdomsutvalg som ikke er valgt som delegater etter Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 1-3 første ledd bokstav c.

Med talerett møter:

- Kirkerådets leder,
- Kirkerådets direktør,
- Generalsekretæren i Samisk kirkeråd og
- Representanter fra kirkesamfunn som Den norske kirke har kirkefelleskap med.

Møtet kan gi talerett i enkeltsaker til andre personer etter forslag fra dirigenten.

§ 1-4. Forfall

Den som er oppnevnt som delegat til Samisk kirkelig valg møte, forventes å delta i organets møter, med mindre det foreligger gyldig forfall. Gyldig forfall skal meldes til Samisk kirkeråd.

§ 1-5. Invitasjon av gjester

Samisk kirkeråd kan invitere aktuelle gjester til å delta under hele eller deler av valgmøtet.

§ 1-6. Protokoll

Det føres protokoll fra møtet. Denne skal inneholde:

- En oversikt over saksliste og program mv. for møtet.
- De representanter som er til stede under møtet.
- Liste over hvem som hadde ordet til de ulike sakene.
- De innstillinger og forslag til vedtak som er fremlagt i de ulike saker.
- Møtets valg og beslutninger.

§ 1-9. Åpent / Lukket møte

Samisk kirkelig valg møte er åpent, men kan vedta å holde lukkede samlinger. Vedtak om dette fattes med alminnelig flertall.

Kap. 2 Saker til behandling

§ 2-1. Melding av saker

Følgende instanser kan melde saker til behandling av valgmøtet:

- Kirkemøtet
- Bispemøtet
- Samisk kirkeråd
- Kirkerådet
- Mellomkirkelig råd
- Organer som kan sende delegater til valgmøtet.

§ 2-2. Meldefrist

Saker som ønskes behandlet, må meldes til Samisk kirkeråd senest 14 uker før møtet.

Skriftlig begrunnelse for saken må foreligge til samme tid i Samisk kirkeråds sekretariat.

Samisk kirkeråd kan etter egen vurdering legge til saker som kommer opp etter nevnte frist.

§ 2-3. Forberedelse og møteinnkalling

Samisk kirkeråd forbereder de saker som skal behandles av Samisk kirkelig valg møte.

Samisk kirkeråd ved leder innkaller delegatene til Samisk kirkelig valg møte senest fem uker før møtet. I særlige tilfeller kan saksdokumenter ettersendes. Saksliste og saksdokumenter skal følge med innkallingen. Det redegjøres for saker som er meldt til behandling, men som ikke er satt opp på sakslisten. Samisk kirkeråd har det praktiske ansvaret for gjennomføring av møtet.

Kap. 3 Åpning og konstituering

§ 3-1. Åpning og registrering

Samisk kirkelig valg møtets åpning foretas av Samisk kirkeråds leder, som også leder møtet

frem til dirigentskapet er valgt.

Samisk kirkeråds sekretariat sørger for registrering av møtedeltakere. Endringer i forhold til utsendt deltakerliste offentliggjøres av dirigenten.

§ 3-2. Dirigentskap

Samisk kirkelig valg møte velger for hvert møte et dirigentskap på to medlemmer med personlige varamedlemmer. Disse skal fortrinnsvis være delegater til Samisk kirkelig valg møte. Det skal være kjønnsbalanse.

Dirigentskapet velges med alminnelig flertall. Samisk kirkeråds sekretariat har ansvar for optellingen.

Dirigentskapet overtar ledelsen av møtet så snart valget er avgjort.

§ 3-3. Godkjenning av innkalling og saksliste

Dirigentskapet leder godkjenning av innkalling og saksliste samt behandlingsform for møtet. Under konstitueringen kan medlemmer fremme forslag om ekstra saker til uttalelse, såfremt det kan godtgjøres at sakene er foranlediget av en kirkelig og/eller samfunnsmessig situasjon som ikke forelå da anmeldelsesfristen for saker utløp. Forslagsstilleren gis anledning til en kort saksorientering med begrunnelse, før valg møtet avgjør om saken skal komme til behandling. Minst 2/3 av valg møtet må gi sin tilslutning til dette.

Under konstitueringen skal valg møtet fastsette hvilke delegater som representerer nordsamisk språkområde og lulesamisk språkområde, jf. Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 1-4.

§ 3-4. Tellekorps

Det oppnevnes tellekorps bestående av 4 representanter. Tellekorpsen kan også være fra sekretariatet.

§ 3-5. Nominasjonskomité

Samisk kirkelig valg møte velger en nominasjonskomité med fem medlemmer og tilsvarende antall varamedlemmer blant møtets delegater med funksjonstid på fire år.

Nominasjonskomiteen foreslår kandidater til de valg og nominasjoner valg møtet skal foreta. Kandidatlistene skal settes opp i alfabetisk rekkefølge. jf. Forskrift om Samisk kirkelig valg møte § 1-6.

§ 3-6. Protokollunderskrivere

Blant valg møtets delegater velges to medlemmer som protokollunderskrivere. Disse skal gå gjennom og signere vedtakene som er gjort på valg møtet.

Kap. 4 Dagsorden

§ 4-1. Dagsorden

Valg møtet arbeider i hovedsak gjennom plenumssamlinger. Valg møtet fatter vedtak om dagsorden.

Forslag om endret dagsorden fremlegges for og fremsettes av dirigentskapet. Forslaget om endret dagsorden skal være begrunnet.

Vedtaket om endret dagsorden krever alminnelig flertall.

Kap. 5 Plenum

§ 5-1. Fremmøte

Valg møtet kommer sammen i plenum til fastsatte tider.

Fravær meldes til dirigentskapet. Eventuelle permisjoner må godkjennes av dirigentskapet.

§ 5-2. Endringsforslag

Forslag som en delegat ønsker å få tatt opp til votering, skal gis dirigentskapet skriftlig på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem umiddelbart etter at det er fremsatt, påført forslagsstillers navn. Normalt fremmes endringsforslag i starten av debatten.

Kap. 6 Om debatten

§ 6-1. Hvordan tegne seg/replikk

Under debatt i plenum melder man seg til innlegg og til replikk ved innlegg ved bruk av elektronisk møtesystem. Det tillates to replikker og én svarreplikk i forbindelse med hvert innlegg. Dirigentskapet kan bestemme at elektronisk møtesystem ikke skal benyttes. I så fall melder man seg til innlegg ved å vise navnelapp. Replikk til innlegg får man ved å vise navnelapp og to fingre.

Innlegg til dagsorden, forretningsorden, voteringsorden eller for å oppklare åpenbar misforståelse får man ved å vise navnelapp og si "til dagsorden", "til forretningsorden", "til voteringsorden" eller "til oppklaring av åpenbar misforståelse". Slike innlegg skal slippes til utenom talerlisten, og bare omhandle saksbehandlingen, ikke selve saken.

I behandlingen av sakene på saklisten, kan dirigentskapet la Samisk kirkeråds leder, Samisk kirkeråds generalsekretær, Kirkerådets leder og Kirkerådets direktør eller representant for en eventuell komité slippe til utenom talerlisten for å svare på spørsmål eller oppklare misforståelser.

§ 6-2. Taletid

Dirigentskapet kan når som helst innføre begrensning i taletid. Herunder kan det gis lengre taletid eller anledning til sluttinnlegg for forslagsstillere eller spesielt berørte.

Før dirigenten setter strek for en debatt, må alle forslag som det skal voteres over, være presentert, og det må gis anledning til å tegne seg mellom vedtaket om og gjennomføringen av å sette strek, og talerlisten skal refereres.

§ 6-3. Ferdigstillelse

Når et spørsmål er satt under debatt, må ikke møtet heves før spørsmålet er avgjort ved avstemning eller forsamlingen har vedtatt at forhandlingene skal utsettes.

§ 6-4. Forventning om at delegater avgir stemme

En delegat som er til stede når en sak tas opp til avstemning, forventes å avgi stemme. Ved personvalg er det adgang til å stemme blankt.

Et medlem som ikke er til stede når dirigenten erklærer at en sak er tatt opp til votering, deltar ikke i avstemningen. De medlemmer som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.

§ 6-5. Om avstemninger

Når samtlige som har fått ordet har holdt sine innlegg, erklærer dirigenten diskusjonen for avsluttet, redegjør for de fremsatte forslag til vedtak og hvorledes voteringen vil foregå. Saken tas opp til votering.

Avstemning foregår åpent eller lukket ved bruk av elektronisk møtesystem, ved å vise stemmetegn eller i særskilte tilfeller ved stemmesedler på papir.

Vedtak i valgmøte treffes med alminnelig flertall av de stemmer som avgis, hvis ikke annet er fastsatt.

Ved stemmelikhet i andre saker enn nominasjon og valg er Samisk kirkeråds leders stemme avgjørende.

§ 6-6. Avstemning ved vedtak om nominasjon og valg

Ved nominasjon eller valg kan hvert enkelt medlem kreve skriftlig avstemning. Ved vedtak om nominasjon og valg er den nominert eller valgt som har fått mer enn halvparten av de avgitte stemmer. Hvis ingen eller et utilstrekkelig antall får slikt flertall, holdes ny avstemning blant de(n) kandidaten(e) som fikk flest stemmer og eventuelt de(n) kandidaten(e) som fikk nest flest. Ved denne er den eller de valgt som får flest stemmer. Ved stemmelikhet avgjøres hvem som er valgt ved loddrekning.

Nominasjon av leder til Samisk kirkeråd og dens varamedlem foretas i to separate avstemninger. Valg av nordsamisk representant til Nord-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og dens vararepresentanter foretas i to separate avstemninger. Tilsvarende gjelder for valg av lulesamisk representant til Sør-Hålogaland bispedømmeråd og Kirkemøtet og dens vararepresentanter.

Ved nominasjon og valg presenteres kandidatene av nominasjonskomiteen. Valgmøtet gis anledning til å komme med andre forslag til kandidater. Disse må være forespurt på forhånd. Dersom vedtaket om nominasjon eller valget foregår skriftlig kan det skje enten ved stemmesedler på papir eller ved bruk av elektronisk møtesystem. Dersom vedtaket om nominasjon eller valget foregår skriftlig ved stemmesedler på papir gjelder følgende: På stemmeseddelen føres opp så mange navn som det antall som skal velges. Lister med for få navn skal ikke forkastes. Dersom det er avgitt blanke stemmer skal disse telles med ved opptellingen for å fastslå om møtet er beslutningsdyktig, men ikke telle med i selve valgoppgjøret.

Kap. 7 Arbeid i komite

§ 7-1. Valgmøtets arbeid med uttalelser

Valgmøtet kan beslutte at behandling av uttalelser gjøres i komiteer. Dette gjøres i forbindelse med konstituering. Da velges også komiteens medlemmer.

§ 7-2. Arbeidsform for komite

Komiteen velger selv sin leder ved alminnelig flertall. Samisk kirkeråd sørger for sekretærhjelp til komitéene.

Komiteens behandling skal resultere i en kortfattet skriftlig innstilling til valgmøtet. Innstillingen skal inneholde en begrunnelse for det eller de forslag som fremlegges. Innstillingen undertegnes av komitéleder og sekretær i komiteen.

§ 7-3. Protokoll fra komiteens møter.

Det føres protokoll fra komiteens møter. Protokollen undertegnes av komitéleder og sekretær.

Kap. 8 Andre bestemmelser

§ 8-1. Språk

Samisk kirkelig valgmøtes språk er samisk og norsk. Med samisk menes nord-, lule- og sørsamisk.

§ 8-2. Forholdet til annet lovverk

Bestemmelsene i forvaltningsloven og offentleglova legges til grunn for Samisk kirkelig valgmøte.

§ 8-2. Endringer i forretningsorden

Endringer i denne forretningsorden krever 2/3 flertall.